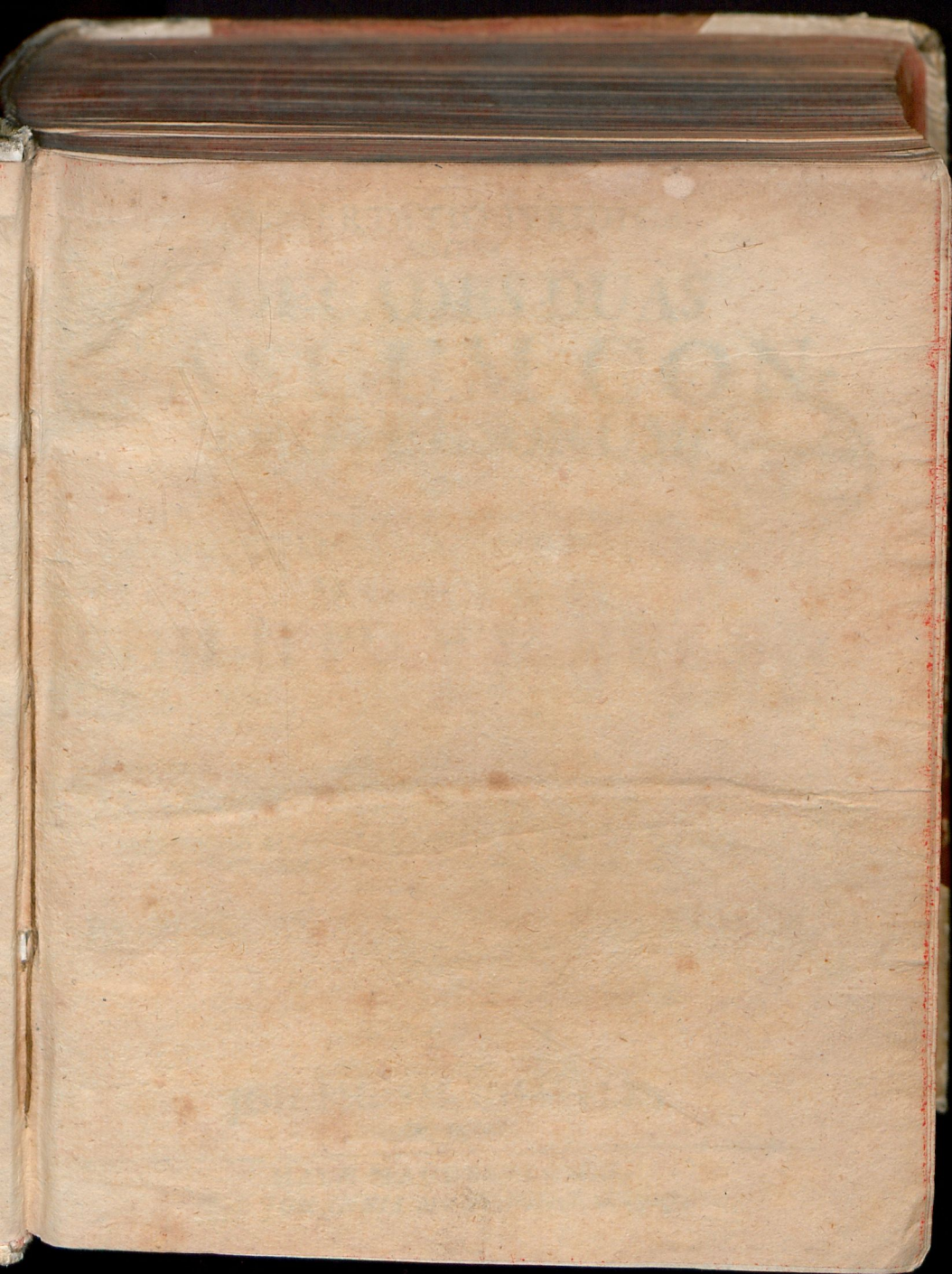


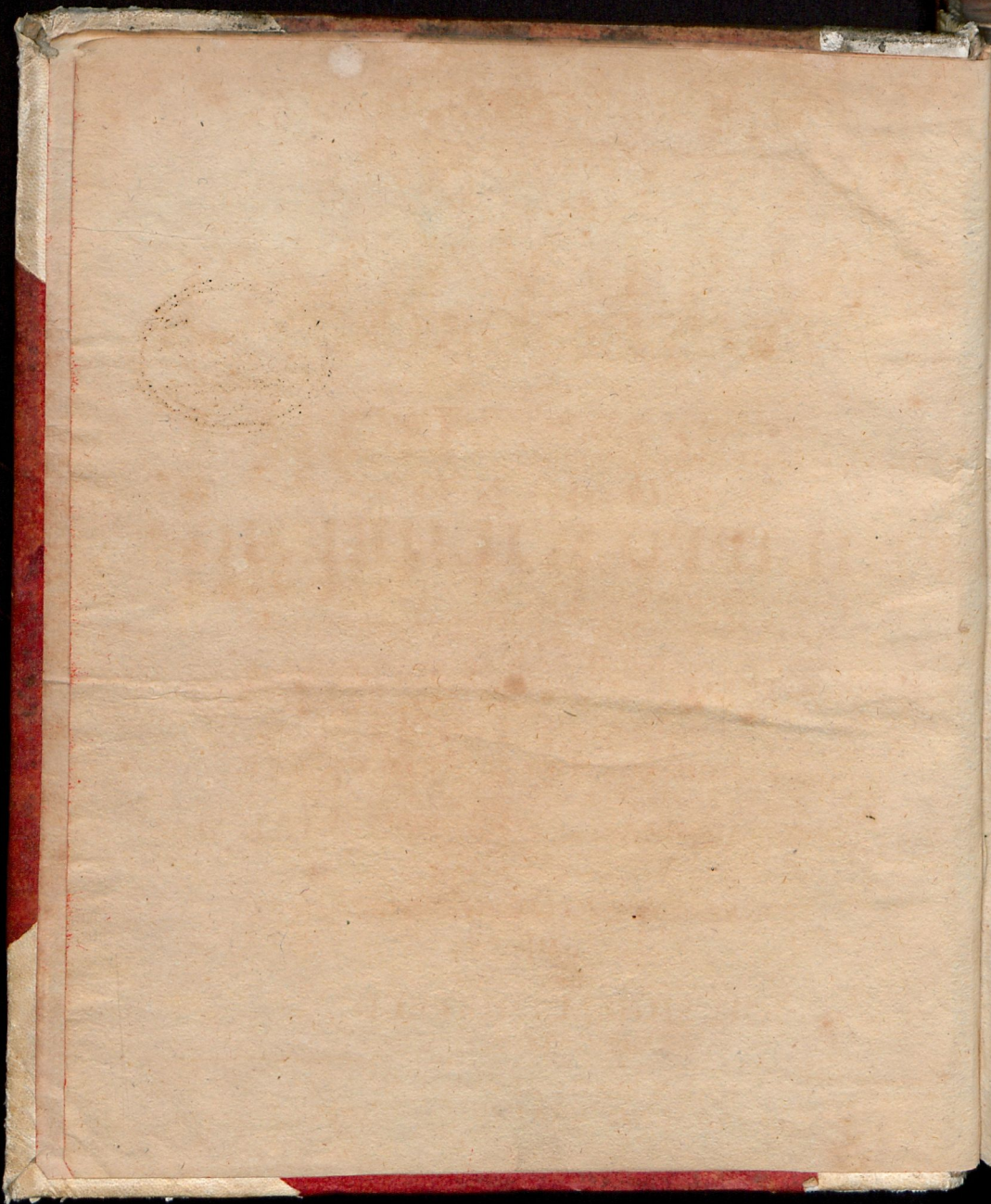
150



001 2

f





4.
DISSERTATIONE INAUGURALI
DE
CIVITATVM DISPARI
NEXV
CVM S. R. IMPERIO.

Von
Reichs und freyen Reichs-Städten/

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
REGIAE DOMVS SERENISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PORVSSIAE, CETERA
INDVLTV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS,

PRAESIDE
DN. IOANNE PETRO Ludewig/ICTO,
PORVSSORVM REGIS IN CVRIA IVDICIOQVE HERALDICO
EQVE SVPREMO, ADSESSORE ET CONSILIARIO, IVRIVM ET HISTO-
RIARVM PROF. ATQVE DVCAT. MAGDEB. ARCHIVARIO,

PRO DOCTORIS IN VTROQVE IVRE PRIVILEGIIS

SOLENNITER DISSERET
IOANNES PHILIPPVS HEVSS,
ARGENTORATENSIS,

D. XXX. mens. OCTOBR. ANNO dñs 1000x.
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM.

HALAE VENEDORVM,
Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

UNIVERSITÄT LEIPZIG

DE

BIBLIOTHECA

NEXV

CVM S.R. IMPERIO

REGIUM ET ELECTORUM SACROSANCTAE ROMANAE CAESARIS MAJESTATIS

REGIS ROMANORUM ET ARCHIEPISCOPI ELECTORIS

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI

FRANCISCAE ET BOHEMIAE REGNI





CAP. I
DE RATIONE INSTITUTI.

§. I.



nascimur patriæ *l. 1. §. 15. ff. de ven-* *Difcere de-*
tre in possiff. mit. cives; patriæ *bemus, non*
etiam difcere debemus literarum *nobis; sed Rei-*
studiosi, profectuumque nostro *publicæ.*
rum eam habere rationem, quo
utilia demum membra fimus rei
publicæ.

§. II. Legum cultor imprimis id agere debet, *Cultores LL.*
ut iurisprudentiæ illam partem sollicitius tractet, *maxime in*
quæ patriæ iura quodammodo tangere videtur, *patrii iuris*
Quod si enim vel cive indignum fit, patriæ iura *studio.*
ignorare; quanto id fuerit olim indignius reduce in
patriam iurisprudentiæ studiofo.

§. III. Egomet certe uti in Academiis mihi *Quæ causa*
hunc scopum nullo non tempore propositum ha- *est huius ar-*
bui: ita cum decreto illustris ICtorum ordinis in *gumentis.*
cathedram nunc vocer, tale etiam argumentum
elegi, in quo conscribendo patriæ iura identidem
A occur-

occurrerent, imo res patriæ illud optime explicarent. Non quidem Imperio Romano pareat Argentina, ut adeo mirum alicui videri possit. me, de civitatibus Imperii differentem de juribus patriæ aliqua inferere; cum vero neminem lateat, illam Liberam olim Imperii civitatem fuisse antequam Regi Christianissimo subijci ipsi contigisset, statim apparebit me patriam cum eo nexu, quo Imperio quondam fuerat addicta, in exemplum proponere, & de juribus quæ tunc temporis Liberæ civitati competierant verba quandoque facere. Hujus autem libertatis eo fidentius meminisse civi licet, etiam nunc: quoniam potentissimus Rex Galliarum, in cujus arbitratu Argentoratensium fortunæ uersantur, tanta nos clementia sub regis alis fovet ac protegit, ut non alius sed idem, qui olim fuit, Reip. Status civi uideatur; quoniam præterea ad declarandum vere regium animum civitatem jamjam à se occupatam, Liberam regiam civitatem appellari jussit.

*Excusatio à
studio novi-
tatis in con-
futandis
erroribus
Hæcorum.*

§. IV. Nemo autem vitio vertat inuenili ætati meæ, quod non solum argumento innumeris difficultatibus & dubitationibus obruto me commiserim; sed etiam, quod in opusculo hoc ubique patebit, à pierisque & tantum non omnibus Germaniæ Ictis fecerim secessum, eorumque confutaverim opiniones, dicto enim Senecæ morem gerendum esse existimaui, qui ait: nihil æque curandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergeates non qua eundum est, sed qua itur. Mihi enim & ætati meæ cum à veritate

tate patrocinium promitto, tum apud æquos iudices veniam.

§. V. Is nempe error expungendus est ex iuris publici libellis, codicibus ac systematibus, quos hactenus fere omnes occupauit: *Ciuitatum Imperii omnium eundem esse locum, ordinem eundem, eademque esse iura paremque cum S. R. I. nexum.* Qua doctrina factum est, ut, omni Ciuitatum discrimine sublato, summa imis mixta sint, pessima rerum iuriumque perturbatione.

§. VI. Ita enim in iuribus ciuitatum recensendis ICTOS inter nimium & parum errare oportuit; cum uni ciuitati iusto minus dederint, alteri nimium, nulli id, quod rationes exigunt nostræ Reipublicæ. Scilicet, iura, LIBERIS, ciuitatibus propria, communia etiam fecerunt IMPERIALIBVS; contra quandoque aliquid negarunt ciuitatibus liberis, a quo imperiales alienæ esse videntur.

§. VII. Dabimus ergo operam, ut clare, atque ex idoneis causis probetur: *nexum imperii ciuitatum non omnibus eundem esse, sed alium atque alium.* Quo intuitu demum constabit, ciuitatum imperii loca, iura, ordines, esse invicem quam diuersissimos. Adeo ut filum consecutionis ab una ad alteram non tam infirmum, quam nullum sit, nisi discrimine, quod doceri debet, probe obseruato. Quamuis uero id discrimen negligi passim soleat, cum in cathedra librisque Ictorum, illorum etiam, qui hoc argumentum ex instituto tractarunt, in quo numero *Knipschildius, Besoldus alii*) imo idem etiam ple-

4 CAP. II. DE CAUSIS CIVITATVM S. R. I.

rumque ignoretur, siue ciuitates secum agant, siue in imperii solemnibus comitiis: iure tamen, quid fieri debeat factumque sit olim, docendum nunc & commonstrandum est. DEI numen adsit dicendis.

CAP. II.
DE CAUSIS CIVITATVM
S. R. I.

§. I.

Germania quondam quorundam ausuriam ignara; quod cause earundem illis deessent. a) publica securitas. a) metus ab hostibus. b) opificum collegia. Vi fabulas arrent Romanorum eographi.

Germania quondam nullas urbes habuit. Quod Germanis causæ urbium non essent. Armis enim, quam muris ac moenibus se defendere maluerunt ab hostibus maiores nostri, ad bella & clades, *Tacito Cæsare* testibus, quam promptissimi. Ut illis opus non esset, arcere hostes urbium & vallorum terriculamentis.

§. II. Deinde si opificum seminaria urbes sunt, nullæ olim causæ, ob quas operæ illorum à Germanis conducerentur. Quid sutor aut sartor hominibus nudis? Et qui uestitum spernunt, quo sine curarent armillas, peristromata, aulæa. Idem iudicium est de generibus artium aliis. Fabulas itaque nobis narrant cum alii Geographi, tum in primis *Ptolemæus*, qui tabulæ Germaniæ nomina adsperserunt, quæ urbium loco solemus habere, pristini Status in Germania fere immemores.

Causæ urbium conditarum in Germania,

§. III. Alia tamen facies Germaniæ in provinciis Istro & Rheno vicinis, quas Romani de vicibus, atque urbibus ornarunt firmaruntque, ut præfidio essent aduersus invasiones, a Germanis quotidie metuendas.

§. IV.

§. IV. Sub Carolingis cum Germania Christianiana fieret, in gratiam episcoporum urbes in eius medietate conditæ sunt. Quod pontificum decreta vellent: ne episcopus in uico aut pago resideret. Etiam Germanici reges palatia, Mabillonio descripta, extruxerunt, quibus ædes iunxerunt privatas homines palatini, ut numerus earum in iustæ urbis magnitudinem accresceret.

b) Episcopi qui inter-iti sunt, reside-
dere in pagis
a) palatia a
Cæsariis.

§. V. Tempore Saxonorum Cæsarum invasiones & Hunnorum & Venedorum habitaculæ Germanorum metamorphosin attulerunt. Eousque dispersæ fuerant ædes in Germania, ut, quo loco quis agrum & pratium haberet, eo etiam illi esset domicilium. Idque magno rei colonariæ ex vicinitate emolumento. Verum, quod facile esset, ad vincendum & expilandum homines, sigillatim habitantes: id curarunt domini territorium, ut ædes ædibus iungerentur, quo à pluribus uni esset auxilium. Vicinitas ergo causa fuit, ut plures in unum pagum coirent, etiam subditi diversorum dominorum. Inde est, quod plurimi hodieque pagi reperiantur, qui diuersis iurisdictionibus parent, quos dicere solemus in uernacula: *Zwey, drey, vier her- rische Dörffer*. Ubi errant Icti, qui litigantes illa presumptione gravant, uniuersum pagum quondam sub dominio unius fuisse.

a) securitas
ab Hunnis
& Venedis.

§. VI. Ultima causa urbium Germaniæ ponenda est in frequentioribus manumissionibus & prorsus demum sublata seruitute. Principes enim his artibus *Landsassios* seruorum potentes & robore exuerunt & opibus & spe omni auctuum ulterio-

e) multitudo
libertorum
apud Ger-
manos, sublata
seruitute.

6 CAP. III. OMNES QVONDAM CIVITATES

*Remedia ad
vitium &
cultum.
a) opificia
ruricolis in-
terdicta.*

*b) las loquen-
di & venden-
di cerevisi-
am.*

rum rei familiaris. Vnde enim victum & cultum sibi parassent homines manumissi, nisi rustici omnibus opificis interdicerentur; opifices tantummodo in urbibus habitarent; collegia instituerent, quorum opera agricolæ & homines villares vterentur. Accesit, quod principes cerevisiæ monopolia ciuibus darent, vt illi cibaria acceperunt ab agricolis. Quapropter hodieque nulli *Landsassio* ius vendendi cerevisiam, nisi ex priuilegio singulari competit. Id quod doceri debet, cum facta non præsumantur. Id vero plane enormissimum est, si ipsi *Landsassii* cerevisiam suam in ciuitatem vehere & ibi ciuibus vendere cupiant. Everticulum hoc dixeris ciuitarum. Vt parum absit, quin corruat ejus generis *Landsassio* concessum priuilegium; quod boni principis non sit, ordinum iura inuertere ac perturbare. Sub & obreptionis sane accusari fidenter potest, nisi derogatoria clausula in illo habeatur. Imo neque derogatoria clausula extenditur ad ea, quibus verissimiliter à principe non fuisset derogatum, si rei aut iuris exactam noticiam habuisset. petr. HENRIQVEZ Cour. 75. p. 26. Mar. ANTON. lib. 1. var. resolut. 46. n. 10.

CAP. III.

OMNES QVONDAM CIVITATES IMPERII
MEDIATAS FVISSE.

§. I.

*Omnes sub
Carolingis
ciuitates im-
mediatæ.*

TEmpore Carolingorum nemo inter ordines Germaniæ fuit, qui imperatori pareret principe intermedio; quapropter neque de ciuitatibus dubi-

dubitandum est, quod omnes tum, stylo, curiis solenni, fuerunt *immediatae*.

§. II. Post Carolingos ex aduerso omnes ciuitates factae sunt *mediatae*. Septem enim populi Germaniae, Francica regnatrice stirpe, extincta, rediti sunt sui iuris. Id est, summa rerum ad nobiles landassios, rediit & ciuitates, penes quos omne ex hoc tempore imperium.

§. III. Verum tamen singulis placuit principio, sigillatim coire sub potestatem unius. Quilibet enim populus tuum sibi *ducem*, id est, *dominum* elegit supremum, rationibus tamen plerisque ad ordinum prouincialium suffragia consensusque adductis, in quorum etiam numero ciuitates fuere.

§. IV. Patet inde, quod iura *landassiorum* eadem sint cum iuribus ciuitatum in prouincialibus conuentibus auf Landtügen: ut, praeter *ordinem*, primi nihil prae alteris habere videantur. Quamuis etiam de hoc dubitari potest, si vrbs ciues habuit, non ex nundinatorum & opificum tantum collegiis euocatos; sed collectos ex ipso tribu nobilium Landassiorum. De quo infra.

§. V. Vti ergo omnes tum nobiles landassii, administri ducis, barones & comites: ita etiam ciuitates omnes esse coeperunt prouinciales, quae duci, domino & principi suo territoriali sunt obsequuti.

§. VI. Neque vero inde metamorphosin passae sunt ciuitates, quod duces tum prouincias suas, territorialia, populos; in *clientelam* offerrent *rogis Germaniae* siue Cunradi primi, siue Henrici aucupis, idem enim nobis hic est, quemcunque tandem aliquis hic nomi-

Omnes ciuitates post Carolingos reddita sunt mediatae.

Uti omnes ciuitates prouinciales facere, sic etiam prouinciales nullae non ciuitates.

In quo uerum ordine diu persistere sub imperatoribus Germanicis.

§ CAP. III. OMNES QVONDAM CIVITATES

nominaverit. Nam plena territorii iura permanferant etiam hoc rerum ftatu penes principes fingularium territoriorum cum in alios ordines prouinciales tum etiam in ciuitates. Utrique primo in ducis, deinde etiam in regis fiue Caesaris Germanici potestate perfiterunt. Tantum aberat, ut ducum iuribus auctoritas Caesaris quicquam tum officeret, ut potius id etiam curare oporteret Caefarem, quo principum potestas in landsaffios & ciues falua effet neque conatu perduellium uiolaretur. Huc enim hodieque respiciunt leges publicae imperii *Alb. tit. 3. §. 1. 2. & in primis tit. 2. §. 8. Capitulat. Ioseph. articulo 2. 3.* ubi imperatori non solum interdicitur, ne motus & querelas uel aliorum fubditorum, uel etiam ciuitatum foueat aduerfus principem; fed principibus potius auxilietur ad utroque in ordine obfequioque continendos.

Vna eademque facies omnibus prouinciis.

§. VII. Is itaque ftatus urbium Germaniae in Sueuia, Francia, Boioaria, Saxonia, Thuringia, Vandalia, Bohemiaque fuit, quae feptem prouinciae ftystema Imperii Germanici conftituunt abfoluntque.

CAP. IV.

CIVITATES ETIAM MEDIATAS SVFFRAGII IVRA HABVISSE IN COMITIIS.

§. I.

EMouet ab hac ueritate ICTos, quod tamen *urbium Imperii* mentio fiat inter ordines comitiales; uerum

MEDIATAS SVFFRAG. HABVISSE IN COMITIIS. 9

uerum id nobis nunc agendum est, vt inueteratum errorem *(C)is* eximamus; *solus ordines immediatos in imperii comitiis comparuissie, non mediatos siue prouinciales.*

§. II. Principio enim septem Germaniae archiprincipes septem territoria habuerunt, vt pote 1) Franciam 2) Sueuiam 3) Boioariam 4) Saxoniam 5) Thuringiam 6) Vendiam 7) Bohemiam. Quæ vniuersam Germaniam ita exhauerant, vt in hac spatii nihil superesset, quod non in aliquo illorum comprehenderetur.

§. III. Non itaque tum comes immediatus fuerat; non immediata ciuitas; sed omnes duci paruerant imperioque fuerant addictæ duce intermedio. Cum tamen in germanicis comitiis nullo non tempore mentio occurrat *ciuitatum*; filum consecutionis manifestum est; non alias ciuitates esse in comitiis potuisse, quam mediatas.

§. IV. Deinde Cunrado II. & Friderico I. imperatoribus ingens *comitum nobiliumque* in comitiis celebratur multitudo, testibus *Wippono & Frisingensi.* Eousque autem septem Germaniae ducatus integri fuerunt, vix vnus aut alter comes immediatus. Fieri itaque non potuit, hunc numerum ab aliis absolutum esse comitibus, quam imperio, mediante duce, subiectis. Quod ergo de comitibus & nobilibus *landfassis* verum est, illud nihil ambiguitatis habet in ciuitatibus. Summatim, cui in prouincialibus cuiusque territorii conuentibus *auff Landtâgen* locus fuit; illi etiam locus *suffragiumque* fuit in imperialibus comitiis, *auff Reichs Tâgen.*

B

§. V.

10 CAP. IV. CIVITATES ETIAM MEDIATAS

c) *Civitatum nomina subscripta reperiuntur in imperii diplomatibus. e. iisdem locis incomitis.*

d) *neque alio iura in comitiis fuisse episcopi & sacri antistites, ut nil mirum sit de civitatibus.*

usus novae doctrinae multiplex.

§. V. Praeterea, integri septem patriae ducibus, subscriptores, imperialium diplomatum habentur etiam consules, a civitatibus delegati. Unde iterum patet, civitatum mediatarum, neque enim aliae tum fuerant, in illis concipiendis non minus habitam rationem fuisse, quam ordinum imperii aliorum.

§. VI. Eadem ratio sacri ordinis antistitum, qui pari iure, quamuis regiones tantum *medias* haberent, comitialibus decretis interfuerunt. Me enim existimante, illi ICTi admodum falluntur, qui episcopos muneris, non regionis ergo, perhibent in comitiis suffragia tulisse. Ut enim hodieque provincialibus congressibus non adsunt illi antistites, qui salaria uiuunt; uerum illi, qui latitundia possident, loco stipendiorum: sic olim quoque fundi episcoporum, quamuis mediati, causa fuerunt loci suffragiique in comitiis. Ut adeo frustra sint, qui dubitare in civitatibus de illo iure uelint, quod sacris antistitibus ex eadem causa largiuntur.

§. VII. Ex hac doctrina plurima errorum genera patent, quibus icatere solent libri & systemata ICTorum, cum uetustiorum, tum illorum, qui nostra aetate uiuunt. *Primo* certum est, post septem Germaniae duces, nullum ex Germaniae ordinibus fuisse *immediatum*. *Deinde* aeternae eousque ueritatis fuerat, ut quicquid in territorio seu ducatu situm erat, esset quoque de territorio seu ducatu. Quae tamen regula, ducatus uel diuulsis, quod Saxoniae & Boioariae sub Friderico I. obtigit; uel extinctis, tempore interregni, quam metamorphosin passae sunt

SVFFRAGII IVRA HABVISSE IN COMITIIS. II

sunt Suevia Franconiaque, exceptiones & limitationes habet, ICTis plerumque ignoratas in recentioribus maxime territoriis, ubi illa causa esse potest maximae rerum iuriumque perturbationis Porro errant, qui ciuitates, quas in comitiis deprehendunt, illico habent pro *immediatis* easque ex matricula prouincialium uolunt expunctas. Saepe miratus sum, controuersiam notis indiciiisque ciuitatum imperii *immediatarum* tot grandibus uoluminibus agitatam fuisse, neque tamen intellexisse partes, quondam locum suffragiumque in comitiis non fuisse signum causamque *immediatis*, quin potius *mediatae* quaeque ciuitates iure comitali fuerint gauisae. Vide, sis, stupendos quatuor maximorum uoluminum codices de *immediatate Brunsvici*; unum de *Hildeshemensi*; unum de *Lindauensi*; duo de *Erfurtensi*; duo de *Coloniensi*; tria de *Magdeburgensi*; unum de *Treuirensi*; unum de *Herfordensi*; de *Bremenensi* septem; plures longe de *Hamburgensi*; qui auctores omnes, hac face destituti, scripserunt, quorum propterea argumenta hoc Alexandrino ense dissoluantur; *comitialia quoque suffragia fuisse penes ciuitates municipales.*

§. VIII. In exemplum hic uoco ciuitatem *Halensem*; quam, petulanti delirio nuper quidam dixit S. R. I. *immediatam*, expunctam uero deinceps artibus episcoporum ex matricula & albo imperii. Potissimum adfertoris argumentum est: *Halam quondam imperii comitiis interfuisse.* Quamuis autem ille ex nullo idoneo auctore id probet, ut adeo operae pretium non sit, consecutionis uanitatem

Gerrae, Ha-
lam fuisse
ciuitatem
imperiale[m].
Error pri-
mus

docere: in memoriam tamen reuocandum est, quod haecenus euicimus, municipalibus ciuitatibus ad imperialia comitia accessus patuisse. Cetera, quae adfert nullarum virium sunt. *Primo*, inquit, historicos quosdam *Halam Venedorem* ciuitatem dicere S. R. I. *immediatam*. Verum non coaeui scriptoris haec testimonia sunt; sed anilium nostrum ac superiori aeuo tabulatorum. Quorum figmenta etiam sunt, *Berolinum & Pragam* urbes esse S. R. I. *immediatas*. Siculae gerrae, Praga imperialibus comitiis interfuit, sed nequicquam ideo desuit esse regis Bohemiae metropolis. Pergit *deinde*, Halam conditam fuisse in territorio imperatoris, Ottonis. *Repono*, eiusdem vero Ottonis largitione Halam cum uicinia archiepiscopatu Magdeburgico accessisse. Quod fide diplomatis nobis constat authenticis, ubi *salinae Hallenses* ab Ottone antistiti & ecclesiae Magdeburgicae, quae uerba libelli sunt, donantur. Hala uero tum temporis salinas notauit, quo uerbo etiam nunc illas adpellant Sueui *das haal* siue hal Vrbs post demum accessit, quam ideo conditam enatamque esse oportuit in territorio archiepiscopatus. *Practerea* oggerit adfertor, Halenses collectas & tributa *imperiali* fisco intulisse, unde pateat, eam tum fuisse *immediatam*. Repono filum consecutionis nullum est. Ita enim legimus de Magdeburgo, quod archiepiscopus ob hanc tantum causam imperatoris officialibus ius indulserit, collectas ibi a ciuibus urgendi & percipiendi, ne ipse negotium sibi faceret aut de nimietate portionis querelas mouerent ciues immorigeri. Quid quod reuersales super-

sint,

SVFFRAGII IVRA HABVISSE IN COMITIIS. 13

sint, ne hoc iuribus dominioque territoriali archiepiscopi damno esse possit. Idem ergo repetendum est in Halensibus rebus, si quidem ciuitas hæc unquam collectas soluit imperatori. Sed hoc pro fabula eousque habemus, quousque nomen suum liberet probetque, quod scripsit, improbus adfertor. Porro, priuilegia ciuitatem nactam esse ab imperatoribus, urget ceu argumentum *immedietatis*. Nullarum autem uirium est hoc filum consecutionis; cum tironibus rerum mediæ æui constet, etiam urbibus municipalibus priuilegia dedisse Caesares, exempli loco de non euocando, de instituendis nundinis rebusque aliis, quæ limites excedunt principis territorialis. Sic ante aliquot annos contubernio pauperum Glauchensi imperator priuilegium dedit, quo pueri ibi educati uniuersim restituuntur natalibus. Quis uero eapropter Glaucham adscribet matriculae ciuitatum imperii. *Post grata* adfertori memoria est ciuium rebellium tempore Caroli V. anno 1547. Ab hoc enim imperatore Halenses non solum rogarunt, ut Hala archiepiscopus priuaretur adscribereturque urbs albo imperialium; sed etiam hoc fine ab Italo ICto, *Francisco de Barca*, responsum iuris nundinati sunt, quo argumentum expositum est, *Halam immedietatem imperii ob temporis lapsum, per quod archiepiscopo paruere, non amisisse, sed, in dicitur Carolo, Caesare, redire in libertatem posse iure quodam postliminii*. Inde collegit adfertor, pristinae *immedietatis* iura Halae tum recuperari potuisse, nisi fata huic conatui obstitissent. Plura sunt, quæ maleuolum hic animum produnt adfertoris,

14 CAP. IV. CIVITATES ETIAM MEDIATAS

Primo enim quod olim civibus licuit in dominos suos, archiepiscopos, illud forte nefas hodieque non erit in ducem, cum utriusque eadem iura esse videantur; sed, adsertoris iudicio, Halenses tum archiepiscopo nuncium mittere; pristinam recuperare immediatam; in partes huius conatus militem trahere Caesareum iure potuerunt, non obstante homagii religione lapsuque tot seculorum: itaque facile pater, quam sibi sententiam hodieque promittere ab adsertore possint civis, cupidi rerum novarum. Deinde etiam, dum adsertor fabulam *immediatis* Halensis in memoriam reuocat suorum, alia ipse nescit argumenta iurium immutatorum, quam haec: *quod conditio imperialium civitatum hodie sit pessima, melior longe status municipiorum sub principe, iuris & aequi amanti.* Quasi vero Hala iuris necessitate nulae principi pareret; sed tantum ex uoluntate et consilii rationibus, quod res eius sub principe sint feliciores. Quo dogmate quid potest magis esse uirulentum? In illo libello id agit, ut praescriptioni patrocinium praestet aduersus principem; quem domania, regalia, enses, sceptras, aras, focos, nihilque non amittere ac perdere dicit, sola temporis longinquitate & spoliatoris diuturna detentione. Verum principi ex aduerso ius dicit contenditque principem acquirere nil posse usufruendo aut praescribendo, ne scilicet *immediatis Halensi* eum oporteat nuntium mittere. Adeo calamum partium studio corruptum habet, ut ingenio cuique clarum sit, scribere eum & causas respondere ad sensus aliorum potius, quam ad aequitatem.

alterum.

SVFFRAGII IVRA HABVISSE IN COMITIIS. 15

ratem. Haec inferui dissertationi, cum stomachum non possint non movere scripta, quæ ignorantia peccant & improbitate in illum, cui fidem, post Deum maximam debet scriptor, subditus, cuius, cliens, administer.

CAP. V.

DE VERA CIVITATVM IMPERIALIVM
ORIGINE.

§. I.

Diximus *capite 3.* omnes quondam urbes imperii *Aetas urbi-*
municipales fuisse, nullas vero *imperiales sine*
immediatas. Qui ergo demum factum esse dices, *um imperia-*
quod imperialium hodie in comitiis tam immensa *lium*
multitudo?

§. II. Operae primum est, rem aperire, ple- *in Germania*
rumque a ICTis uel omiffam uel peruerse traditam. *cis Rhenani,*
Scilicet uti ciuitatum exemptio in una prouincia
maturius facta est, quam in altera: sic etiam rerum
ordo uult, ut pro discrimine & diuersitate prouin-
ciarum diuersimode quoque respondeamus.

§. III. Germania, RHENO uicina; principio *Origo ciuita-*
Caesaris imperiique domanium fuit. Caruit pro- *um imperii*
pterea haec prouincia duce. Ducis uero instar ei *1) in FRAN-*
Caesar fuit uel huius imperiique uicarius, Palatinus, *CLARHE-*
imperio uacante. Omnes itaque ordines, Rheno *NENSI Ger-*
uicini, *comites, episcopi, antistites,* quid ni *urbes etiam*
Caesari paruerunt absque duce intermedio, id est, *publicae est*
quod technico iuris uocabulo significamus, *ciuita-*
tes in Rheni pagis tempore etiam post Carolingos
statim fuerunt *immediatae.*

§. IV.

Omnes ibi
urbes praesens
sumuntur
immediatas.

§. IV. Accedit, cum nulla ciuitas comiti olim paruerit (antsässig gewesen) / sed omnes duci aut, eius loco, Caesari absque intermedio magistratu morem gesserint (alle waren Canzleyen oder Schriftsässig); omnes in isto confinio ciuitates credendas esse immediatas. Quousque pars aduersa non euicerit, aliquam uel exemptam Caesaris beneficio, uel, pace Caesaris, a comite ibi demum conditam fuisse. Quod exempla ibi episcoporum docent, qui omnes hodieque uel imperiales ciuitates colunt uel easdem exmatricula imperii postea expunxerunt. Insigne lumen haec doctrina adfert dissidiis Colonienfium, Treurenfium, Moguntiae, Spiraec, Wormatiaeque cum suis antistitibus.

Urbes Rhenanae non liberae praesens sumuntur.

§. V. Quemadmodum uero *immediatas*, licet technicis uocabulis luculentiae & breuitatis causa uti, *libertatem* non inferit: ita etiam ibidem dici non potest, quod omnes propterea fuerint *liberae*. Nam imperator in *dominio Rhenensi* loco ducis fuerat, ut adeo quod iuris in *municipia* duces aliarum prouinciarum habuerant, id fuerat quoque Caesaris in Rheno uicinis urbibus *immediatis*. Pariter ergo haec etiam *libertatem*, siquam sibi tribuunt, probare debent, uel *reseruatione* principio reipublicae Germanicae, uel *privilegio* uel *longo iurium* usu & tacita uoluntate summi imperantis.

VI. in BOIO-
ARIA origo
sciniatum
immediata-
um.

§. VI. Franciam Rhenensem BOIOARIA excipiat, ut etiam de aetate constet, qua in Boioariae ducatu ciuitates fieri & esse coeperunt immediatas, Quod sero factum esse, statim patebit.

§. VII.

§. VII. Boioariae quae principio etiam complexa fuerat Austriam, Stiriam, Carinthiam, Tirolumque, singularis respublica, populus, territorium, quod omne fuerat sub potestate ducis unius. Uti igitur archiepiscopis & episcopis Boioariae territoria tantum fuerant mediata: ita etiam landsassii ordinesque prouinciales fuerant comites, marchiones, Landgrauii, Burgrauii, dynastiae generis alius. Quis dubitauerit de *ciuitatibus*, quod et ipsae omnes *municipales* (Land-Städte) / nullae immediatae (Reichs-Städte) / Ipsa *Ratispona* metropolis & sedes fuerat ducis Boioariae, ut de aliis, quae census longe minoris sunt, nihil dicam.

§. VIII. Perdurauit Boioaria in hoc statu usque ad funesta inter *Hohenstaufios* & *Welfos* diffidia. Quam enim ruinam Boioariae *Cunradus III.* minatus est, eam intulit eidem *Fridericus I.* qui, proscritto Boioariae duce, *Henrico Leone*, regni aemulum principatum dissoluit disiecitque in partes, ut iam natales acciperent ordines Boioariae immediati.

§. IX. Austriae enim dux, itemque Carinthiae, Stiriae, Tirol que domini, a iurisdictione ducis emancipati, ex subuassallis Boici ducis facti sunt principes imperii immediati. Eadem fortuna etiam contigit antistitibus *Salisburgensi*, *Passauensi*, *Ratisponensi*, ceteris, ut mediatas ditiones a Boioaria eximerent redderentque easdem imperii immediatas.

§. X. Plerisque uero ciuitatibus casus hic aliquan-

Boioaria
quondam in
complexa
habuerat *Sti-*
riae aditiones,
omnes
utrobique
urbes fuerant
mediatae.

Immediatas
Boioariae
cum aliorum
ordinum
sub *Henrico*
Leone coepit.

Tum ciuitas.

nam Poen-
riae imme-
diatarum
a. 1178.

quantum iniquior fuit. Solae *Ratispona* & *Egra* im-
mediatam obtinuerunt, reliquae uero uel pristino du-
ci remanserunt uel cessere principibus & nouellis
ordinibus atque antistitibus immediatis.

III. SVEVIAE
& FRAN-
CIAE ciuita-
tum imme-
diatarum
origo.

§. XI. In *Sueviae* & *Franconiae* prouinciis prin-
cipio reipublicae Germanicae inde a temporibus
Cunradi I. cum alii ordines omnes, tum quoque ci-
uitates *mediatae* fuerunt. *Prima enim ducem*, altera
principem habuerunt, neutra imperio obsecuta est
immediatae.

Post Cunra-
dinum a. 1169.

§. XII. Verum *Cunradino*, ultimo *Sueviae* duce
& principe *Franconiae*, capite truncato Neapoli; om-
nes utriusque huius prouinciae ordines ciuitates-
que Caesari imperioque paruerunt absque duce ac
principe. In quo rerum statu ad haec tempora us-
que permanferunt.

Omnes ibi
ciuitates
praesimul
sunt imme-
diatae.

§. XIII. Quapropter in istis oris, si ciuitas cum
principe aut alio dynasta de *immediatae* litigat: con-
iecturae militant in fauorem ciuitatum. Omnes enim
Sueviae & *Franconiae* principes, qui nunc sunt, in
ordine *comitum* fuere, quo etiam censu tum uener-
ant comes de *Wurtemberg* & *Marchio Badensis*. Et
uero nulla quondam ciuitas comiti paruit: omnes
duci. Quas itaque iuniores ibi principes, antistites,
praelati, equites ciuitates habent; illas post uel ipsi
condiderunt uel de imperio exemerunt.

VII. de THY-
RINGIAE
ciuitatum
immediata-
rum origi-
ne.

§. XIV. *Thuringia* Ottones Caesares habuit du-
ces: Henrico etiam sancto paruit, qua imperatoris
agnato, prouincia duce suo destituta. *Cunradus II.* ita-
que *Landgrauium* praefecit *Thuringiae*, sed ita, ut
Thu-

Thuringiae ordines maiores, utpote *domini comites, ciuitates* que imperatori *immediatæ* subiecti essent, Landgrauio inter officiales Caesaris relato.

§. XV. Et quamuis post Cunradus III. Landgrauium Thuringiae ex officiali dominium fecerit *territorialem*; nil tamen quicquam eius territorio cessit, quam pristini Thuringiae ducis domanium, comitibus, dynastis, ciuitatibus pristinum statum seruantibus *immediatis*. Quapropter ex eo etiam tempore Landgrauius non *dux* Thuringiae uniuersae fuit, sed princeps tantum in Thuringia. Ea prorsus ratione qua Austriae archiduces *principes Sueviae* aut in Sueuia audiunt, salua tamen Sueviae ordinum immedietate.

§. XVI. Si ergo contentionis ferram intendere Landgrauius antistiti, comiti, dynastae, urbi super immedietate, pro urbe, comite, dynasta, antistite coniecturae ualent, non contra. Quamuis in hunc errorem impeerint plurimi isti, qui causas Saxonum responderunt aduersus episcopatus & comitatus Thuringiae. Neque enim Landgrauius iuris illa regula uti potest, *quicquid situm est in territorio, illud est de territorio*; quamuis axioma ueritatis sit apertae intuitu prouinciae Thuringicae uniuersim.

§. XVII. Saxoniae prouincia quondam latissime patuit per *Westphaliam* omnem; Saxoniam *inferiorem* & tractum *superioris Wittebergicum Holsatiam* que. Quae ditiones omnes fuerant sub imperio ducis unius, quo intermedio Germaniae paruerunt.

Principio
omnes me-
diatae.

§. XVIII. Tempore Ottonum omnes ibi ordi-
nes landsassii, ciuitates omnes *mediatae* siue muni-
cipales. Falluntur Icti, qui olim causas *Brunsvici*
Goslariae, *Lüneburgi* aliarumque urbium Saxoniae
orantur, credideruntque illas ideo fuisse *imperiales*:
quod tum Caesarem dominum habuerint ab eoque
munitae sint insignibus priuilegiis. Neque enim
qua Caesares dominati sunt Saxoniae Ottones, sed
qua *duces* ad domini territoriales.

Quae in Ca-
sarum pote-
state fue-
runt, non qua
salium sed
qua ducum
provincia-
rum.

§. XIX. Egerat tamen iste error, extincta Ot-
tonum stirpe, Ictos Germaniae ita in transfusum:
ut *Goslariam*, *Brunsvicum* ciuitatesque alias impera-
toribus adserere mallerent, quam ducibus, illasque,
Caesarum beneficio, crederent, exemptas fuisse. Cum
tamen ex monumentis istius aevi constet, quam te-
nacissimos fuisse Ottones iurium sui territorii, ne
haec cum imperialibus causis confunderentur. Lau-
dare in hanc rem possum *diploma Ottonis I.* quo
Quedlinburgensem abbatiam patrocínio Caesaris, ue-
rum qua Saxoniae ducis detulit. Adeo, ut si imperio
uideretur alios, quam Saxones ad Caesaris fastigium
euehere patrocínio istud permaneret apud duces
Saxoniae. Vnde etiam apertum est atque ipsa Caes-
aris confessione manifestum, Ottones nec quic-
quam hereditario iure imperasse, sed electitio. Ut
frustra sint, qui in tanta luce tenebras sectentur quo-
rundam, licet non infimi nominis, doctorum.

Quae iura
in primis
disputata
sunt ab Hen-

§. XX. Extinctis Ottonibus Henricus sanctus
agnationis iure in Saxoniae *ducatu* successit, qui ipse,
ordinum suffragio factus fuerat *imperatur*. Sed Cun-

ra-

radus II. & qui hunc in imperio sequuti sunt, tres ^{vici magna} ^{verum per-} ^{urbatione,} ^{quod in aia} ^{lat. inuoluit} ^{quod in aia} ^{contulit}
 Henrici nihil iuris habuerunt in Saxones, qui duci-
 bus iterum usi sint territorialibus. Veruntamen
 salici imperatores uel errore decepti uel iniquitatis
 tegumento quaesito, ^{urbes Saxonicas} plerasque ha-
 bere uoluerunt ^{imperiales} & immediatas, quod Ot-
 tones illis imperauissent, fixissent in illis Caesaris
 sedem, quorum exempla successores eorundem pos-
 sent imitari. Atque hac ratione ^{Goslariam, Brun-}
 suicum, ^{Hildesiam} aliasque urbes expunctas uoluerunt
 e matricula municipalium earumque, quae ducibus
 obtemperarent. Equidem iurium suorum non
 ignari fuere Saxonici duces, qui scopulum, ad quem
 Caesar peregrinus offenderat, facile exemerant, di-
 uersa ratione ^{exposita}, qua Saxones imperatores
 Saxoniam incoluissent, qua duces territorii Saxo-
 nici, necquicquam qua imperatores: sed tamen
 controuersia arinis disceptata est: In qua Henricus
 IV. iure meritoque succubuit uiceruntque Saxo-
 niae domini, quod illa imperio subdia non esset,
 nisi intermedio duce territoriali. ^{III XX}

§. XXI. Post itaque omnes Saxoniae Westpha-
 liae, Holfatiaeque ciuitates ^{municipales} tuerunt.
 Quod in Henricis, superbo & leone, Saxoniae duci-
 bus eo magis est manifestum, quo maius robur utri-
 que fuerat, ut iure suo sine intercessu aliorum li-
 berrime uterentur. Quid? quod illud non minus
 uerum sit de episcopis & sacris antistitibus atque
 comitibus & dynastis, quorum omnium ditiones
 fuerant Saxoniae duci clientelares.

C 3

§. XXII.



*Proscriptis
demum Hen-
ricis in Saxo-
nia originem
sumunt ciui-
tates imme-
diatae.*

§. XXII. Verum enim uero Saxonia imperia-
lium haectenus ciuitatum nescia, casum tulit, quo
cum ordines landfaffii imperiales facti sunt, tum
municipia urbes imperiales. Henricis enim pro-
scriptis, non e re uidebatur imperatoris, ut tam am-
pla regio iterum addiceretur imperio unius. In par-
tes itaque iuit Saxonia omnis, adeo, ut episcopi
omnes, omnes comites, maioris etiam nominis
praelaturae & *municipia pleraque iure donatae sint
immediatae.* Atque ex hoc tempore quoque in Sa-
xonia natales acceperunt *urbes imperiales*, quae ante
Henricorum ducum fuerant municipia. Hoc ego
met censu aestimo Goslariam, Brunswicum, Hilde-
fiam, Dortmundum, Monasterium, Osnabrugam,
& imperiales alias, quamuis non me fugiat illud,
plures harum ciuitatum, antiquiores natales adte-
ctare ad priuilegiaque prouocare Caesarum: sed
haec, si miseris sub examen aut inuitis territorii du-
cibus scriptae sunt aut his prorsus insciis per sub &
obreptionem a Caesaribus erogata.

*Quae urbes in
Saxonia im-
mediatae
quoniam praes-
sumi?*

§. XXIII. Cum uero plures etiam tum urbes
cesserint episcopis & comitibus, inde regula iuris:
num ciuitas ex casu Henrici leonis praesumi debeat in istis
uris immediata, his circumscribi debet limitibus, nisi
ciuitas iuniorem Henrico leone habeat aetatem. Ex
eo enim tempore, ex quo episcopi & dynastae e du-
cum potestate exempti sunt, id egerunt, ut pagos,
quos incoluerant, uerterent in urbes ciuitatesque.
Quod fieri non poterat ab istis nisi pace imperato-
ris: cuius tamen consensu nullo tempore in hoc
insti-

instituto opus fuerat archi principi territorii singularis.

§. XXIV. Holfatiae tamen comes omnem istius comitatus ditionem accepit, cum urbibus in illa comprehensis. In quarum numero Hamburgum fuisse, nemo dubitat; quamuis, quo iure illa post Holfatiae dominatum exuerit, longinqua sit controversia. Quae tamen facilius ex iurium, quam consiliorum rationibus poterit componi. Verum id agere partes videntur, ut moras nectant & lis alatur nullo tempore intermoritura.

Quid de ciuitatibus Holfatiae?

§. XXV. Tractus etiam Magdeburgicus, quamuis Saxoniae Thuringiaeque pars fuerit, in hac tamen doctrina singulares rationes habet. Omnem enim ditionem, Otto M. contulit archiepiscopatu cum pleno territorii iure. Cum sacri antistites alii eo destituerentur agerentque in numero ordinum prouincialium. Quicquid ergo in archiepiscopatu fuerat, illud quoque fuerat de archiepiscopatu. Cumque & Hala & Magdeburgum ciuitates in territorio archiepiscopi enatae sint: Siculae gerrae sunt illorum lictorum, qui urbem utramque specie lactant inanium, id est opinione immedieratis.

Quid de tra. Hu Magdeburgico.

§. XXVI. Vandaliae siue *Venditae*, Bohemiaeque VI. & VII. prouinciae restant e numero *septem* Germaniae re-
publicarum. Atque hae illae sunt, unde doctrinae hactenus expositae, optimum accipiunt fir-
mentum. Notum est, quod neque in Brandebur-
gico Marchionatu neque in Bohemiae regno eique
in nexis prouinciis ulli sint status imperiales. Utrin-

*BOHEMLA
& BRAN-
DENBURGI-
CAE prouin-
ciae, quae so-
lue nesciunt
sunt ciuita-
rum imme-
diatarum?*

que enim prouinciales sunt episcopi prouinciales comites; dynastae etiam & nobiles prouinciales; item omnes ciuitates.

*Causae
spuriae.*

§. XXVII. Quaeso? quae causa est huius discriminis ab aliis ducibus Germaniae, qui omnes in sinu suo, quod hactenus audiuimus, *ordines alunt ciuitatesque imperiales?* Casu aut privilegio id factum esse, illos dicere oportet, quos latent genuinae rerum causae. Alii arguent, harum prouinciarum dominos, forte potentiores, euertisse libertatem cum aliorum statuum imperialium, tum ciuitatum immediatarum. In quo ipsos errore illud firmare potest usque ad pertinaciam, si legerint & Pragam & Brandenburgum & proceres nobilesque familias cum sacris antistitibus ad comitia quondam accessisse. Qui tamen duobus abhinc seculis a conuentibus abfuerint imperii. Verum *capite 4.* iam comprobatum est, ordines etiam prouinciales loca suffragiaque habuisse in imperii comitiis. Quod eo clarius hic patet. Quoniam *Slauorum & Venedorum* ingens saepius multitudo in comitiis commemoratur: licet vtrique prouinciae nulli non ordines ciuitatesque *landsassii* fuerint *mediati*. Quod vero post abesse a comitiis coeperint, illud propterea est factum, quoniam noui principes alique ordines ex aliis prouinciis exempti nouam classem in comitiis uniuersim constituerunt, ad quam prouinciales antistites, dynastas, ciuitatesque illi noluerunt admittere. Cum itaque comitia imperii ex illo tempore non castris aut populis distinguerentur; sed clas-

classibus & collegiis : consultum magis esse, uidebatur landfaffiis & ciuitatibus *municipalibus*, abesse a comitiis, quam circulos, recens constitutos, turbare & iuris possliminii querelam instituere. Praefertim cum ducum potestas in prouinciis esset adaucta, ut iudicio eorundem ordines prouinciales rerum imperii procurationem facilius relinquere uiderentur.

§. XXIX. Ex alio itaque fonte causa eruenda est, quare in Brandenburgica & Bohemica prouinciis omnes ordines, etiam principes prouinciales ipsi, landfaffi sint, nullae ciuitates, nisi *mediatae & municipales*. Scilicet, utraque haec prouincia pristina, quam principio Germanici imperii accepit, faciem retinuit integritatemque. Quaelibet enim ducem seu dominum suum nacta est, cui & omnes ordinum classes in prouinciis uti olim obsequuti fuerant, ita postea quoque ad nostram usque aetatem obsequuntur. Unde publici iuris axiomata eruuntur, filo consecutionis manifestissimo.

§. XXIX. Quicquid Bohemiae rex iure regni habet in Bohemia prouinciisque huic innexis: illud etiam est penes electorem Brandenburgicum in quatuor marchiis. *Deinde* aliarum prouinciarum ducatus uel *extincti* sunt, quod de Sueuia, Francia & Thuringia accepimus, uel *impertes scissi*, ut Boioaria Saxoniaeque: sola Bohemia & Marchia Brandenburgensis saluae atque pristinae sunt integritatis. Tum ueritas axiomatis lectorum: quicquid est in territorio, illud est de territorio nullibi certius

Causae geminae, quare in Brandenburgico & Bohemico ducatu nulli ordines ciuitatesque immediate,

Axiomata pro marchiae Bohemicae prouinciarum praerogatiuis.

tius pleniusque patet, quam in Marchia Bohemiae. Post omnes aliae Germaniae prouinciae ordines immediatos & ciuitates imperiales intermixtas habent: uerum utriusque exulant in Marchia Bohemiae. Praeterea in diuulsis Boioariae & Saxoniae regionibus noui duces adligantur ad nouellas litteras clientelares imperatoris: Bohemia autem & Marchia iure utuntur originario, cuius nullam unquam passae sunt metamorphosim. Itaque multa duces aliarum prouinciarum priuilegijs debent, quae Bohemia & Marchia repetunt ex iure originario, cuius nulla opus est renouatione. Ad extremum multa iura Bohemiae & Marchiae sunt, quae alijs Germaniae prouincijs ignorantur. Ab harum itaque prouinciarum iuribus ad iura aliorum ductuum, infirmum est filium consecutionis.

Origo ciuitatum in m^a diatarum a) in ALSA-TIA sigillatim.

§. XXX. Origine exposita urbium immediatarum intra pristinos fines Germaniae: illud superest, ut nunc quoque natales causasque eruamus aliarum urbium imperialium in locis aut finitimis aut peregrinis. Principio argumentum sint urbes Alfatiae, in quarum numero & patriae iuuabit meminisse.

ubi urbium fortuna instabilis fuit.

§. XXXI. Illae autem principio Romanis, deinde Suenis, mox Francis, ultimo Germanis paruere, qua rerum commutatione factum est, ut alium atque alium statum pleraeque fortirentur.

Solius Argentinae certa & constans, id sub Romanis.

§. XXXII. Sola Argentina nullo non tempore & immediata & libera permansit. Romani eandem capud esse uoluerunt uniuersae rheno uicinae ditionis. Inde tractus & comes Argenteratensis nomen

men acceperē, quod in notitia imperii hodieque sup̄ rest. Quem urbis statum ante me solicius inuestigauit, uir illustris *Obrechtus in prodromo rer. Alsat. cap. 5. & 12.*

§. XXXIII. Submouere Romanos de Alsatia ^{2) sub Alan} ^{manrico} Sueni atque ipsam Argentoratum sui iuris redderunt. Quod tamen urbs praepotens esset, eandem non alia lege in ditionem receperunt, quam relicto eisdem statu pristinae immunitatis.

§. XXXIV. Chlodouaei iugum post *Tolbiacen-3) Francii.* se praelium ante non subiit, quam uictor urbi fidem daret; dominum mutatum iri, non iura libertatis.

§. XXXV. Qamuis uero Francorum imperia urbibus ciuibusque aliquantum grauiora fuerint; ^{4) Carolus,} ^{5) sicut} & ipsa Argentoratum aliquod sentiret ueteris immunitatis decrementum: Cum tamen illa Lothario Caesari; hinc regi cederet Lothario; post in Ludouici Germanici filiorumque eius ueniret portionem, quorum regna ceteris leniora fuerunt, immunitatis Argentoratensis iura reuiuiscere coeperunt & redire iure postliminii.

§. XXXVI. Extincta Carolingorum in Germaniis stirpe in ambiguo constituta esse uidebantur iura successionis cum in Lotharingiam omnem, tum in Alsatiam. Contentionis ferratum diu in armis, nostra aetate in scriptis traxerunt uiri maximi, pro Gallis enim *Blondellus, Valsus, Cassanus, Puteanus, Auberius, Anton. Dominicus* alique scripserunt; pro Germanis *Chifletius, Conringius, Culpisus, Obrechtus,* alii.

*Quos lenitu-
do nicit Ger-
manici im-
perii ut hinc
accederet Ar-
gentoratum.*

§. XXXVII. Qua rerum ambiguitate factum est, ut *Argentoratum* pars utraque lucrifacere & nullis non consilii rationibus ad se trahere, cogitaret. Germanici ergo imperii systema, salua ordinum libertate constitutum, Argentoratensibus, ueterum iurium tenacissimis tantopere se adprobauerat, ut demum Henrico Aucupe imperante, ciuitas haec Germanis accederet.

*Sub Sueuicis
ducibus ut
aliae ciuita-
tes Alsatiae,
ita & Ar-
gentoratum
laxiori ta-
men nexu.*

§. XXXIX. Quamuis autem *Sueuiae*, ducatu, a qua Franci Alsatiam olim auulserant, Argentoratum iterum innecteretur: maxima tamen in urbe auctoritas, tot Caesarum Ottonis II. Friderici II. Lothorii aliorumque diplomatibus formata, penes tenes senatum permanferat, ut post *communes prouinciae* aut imperii causas, in comitiis parum aut nihil imperio ducis relictum esse uideretur. In quo rerum stutu facilius se conseruauerat Argentoratum; quod haec urbs Galliae uicina esset: aut adeo dominos territorii Sueuici continuo quidam metu retineret ab iniquo in urbem conatu.

*Extincto Sue-
uiae ducatu
facta est im-
perialis.*

§. XXXIX. Sueuiae autem ducibus in Cunradino extinctis, quod §. 12. cap. 6. uidimus, Argentoratum sui quodammodo iuris facta, imperialium ciuitatum numero uere pleneque fuit adscripta.

*Alsatiae ad-
uocato non
paruit.*

§. XL. Et quamuis aliae Alsatiae urbes patronos siue aduocatos acciperent exemplo *decem Alsatiae* ciuitatum; cum uero *Argentorato* propriae iures ac robur satis esse uiderentur ad reprimentum hostium iniurias; illa sibi suisque fuit relicta. Errant uero illi lēti, qui perhibent Sueuiam postea

in quo Au-

ira

in Rudolphi Habsburgici Caesaris filio ducem iterum accepisse. Iuniori enim illi Rudolfo quid a parente delatum sit §. 15. c. 16. attigimus. Id scio, nullo unquam tempore Habsburgius Argentoratensem ciuitatem morem gessisse. Siculae non minus gerrae sunt, quod de iuribus episcopi in urbem adterunt. Adeo enim in transuersum non egerunt ciues superstitiosa tempora, ut qui ab imperatoribus immunes conseruauerant, sacri antistitis subirent dominatum. Quamuis autem Caesarei comitis, qui egerit quandoque in imperiali palatio Argentinæ, quandoque mentio occurrat: alia tamen ratio eius fuit, quam ut hoc ciuitatis uel libertati officere posset uel immedietati. Equidem comites Caesareos siue sculteros plerumque in urbe iurisdictionem habuisse constat; quin uero idem hic sentiamus, illud facit, quod Caesarea priuilegia hic obloquantur, qui omnem iurisdictionem ciuitati demandant dicuntque illis poenam, qui in hoc instituto ciuitati obtrecent. Quod etiam SCHILTERVS uidit *cap. 12. ad Koenigsbofium p. 608.* Qui tamen nos in eo dissentientes habet, quod aerarii curam tribuat eius generis comiti. Nam ab hac etiam sparta illum excludunt Caesarum diplomata, quibus ciuitas Argentoratensis ab annuorum tributorum onere absoluitur. Nihil ergo superest, quam ut muneri illius ea tribuamus, quae referri solent inter Caesaris reseruata. Vtpote restitutiones tamæ, natalium, largitiones ueniae aeraris, adpellationes tabellionum & alia generis eiusdem.

*Civitates
Lotharingiae
Belgii, Bur-
gundiaeque
cur omnes
immediatae,
quaedam
etiam impe-
riales.*

§. XLI. Eodem modo explicare possemus statum immediatarum urbium in Lotharingia, Belgio utroque, Burgundia regnoque Arelatenſi: ſed ne inſtituto prolixiores ſimus, hiſce quidem regulae ſufficiant ſummatim, quo quaeque provincia ex hiſce Germaniae acceſſerit illa eo etiam tempore urbes ei dederit *immediatas*. Neque enim e re imperii uifum eſt, iſtas regiones Germaniae apertas iterum committere poteſtati imperioque unius. Quapropter ordines provinciales civitates factae ſunt immediatae. Nulla uero eorum in Germanicis comitiis locum accepit, niſi ex privilegio. In quo numero *Vefontium, Metac, Virodunum, Tullum* et plures in *Belgio* fuerant. Sunt in hac cauſa admodum ieiuni *loh. Iac. Chifletius in Vefontio part. 1. cap. 51. Ioan. van Waesberg in Gerardimontio, urbe Flandriae imperiali cap. 8. Scribanius in Antwerpia, Bucherius in Belgii* deſcriptione; ut argumentum hoc Germanum, id eſt, patrii iuris gnarum ſcriptorem expectare uideatur.

*Idem repen-
dendum de
civitatibus*

§. XLII. Italiae & Longobardiae urbes non minus imperiales ſunt, quod ſine periculo illae credi non poſſent dominis & comitibus. Verum & ipſae *ſtatuum* id eſt coimperii iure deſtituuntur.

*Errores leſor.
& hiſtoricar.
in exteris
urbibus ad-
ſignandis
Germaniae.*

§. XLIII. Qui Rigam, Regionum aliasque in exteris regnis ſitas urbes claſſibus adſignant imperialium: illi produnt non leuem in notitia ueteris aeu ignorantiam. Ut vix opus ſit, eos notare. Hanſeatici enim foederis ſocietatem in argumentum traxerunt, neſcii plane, exteris etiam urbes eidem

dem fidem suam olim addixisse. Atque hisce maculis *Knipschildius*, *Werdenbagen* & uulgares Poligraphi *Saurius*, *Munsterus*, *Zeilerus* grandia uolumina sua conspergere uidentur.

CAP. VI.

APOLOGIA DISCRIMINIS
INTER CIVITATES

LIBERAS ET IMPERIALES,

Reichs- und Freye Reichs-Städten.

§. I.

PEdem ad iura nunc nouemus, quae, ubi opus fuerit, respondebimus. Non enim in illis uerfabimur, ubi lecti sibi satis constant: sed tantum ubi uel haerent uel minus recte docent uel non ex idoneis rerum argumentis.

Locus tantum sit controuersus, ubi hodieque sibi non constant lecti.

§. II. principio acerrima inter patriae Ictos disputatio est, utrum inter ciuitates haec sit diuersitas, ut aliae imperiales audiant, *Reichs-Städte*: aliae uero cum additamento *liberae freye Reichs-Städte* oder *Freye Städte*. Dici non potest, quam hodieque aqua hic haereat maximi etiam nominis lectis: quamuis nostro iudicio res adeo clara sit, ut magis commonitione, quam disputatione opus esse uideatur.

Urpote in differentia inter ciuitates liberae & imperiales.

§. III. Sed tamen ingenti doctorum apparatu instructus hoc discrimen explodit *Philipp. KNIPSCHILD lib. 1. c. 1. §. 25.* cum eoque *G. TLMANNUS in symphorem. tom. 3.* & qui hunc exscriperunt *Wehnerus, Mayerus, Glus-*

Negant differentiam lecti plerique.

32 CAP. VI. INTER CIVITATES LIBERAS

Cluten, Hoepriugk, Ixtinus, Besoldus, Limnaeus & gentium minorum alii. Histere rationibus usi: 1) quia in imperii recessibus nomina commisceantur Frey Städte & Reichs Städte 2) neque matricula haec nomina separet 3) catalogus earum urbium desit, quae liberae esse uelint & quae solummodo immediatae 4) historia taceat discrimen 5) neque agnoscat usus 6) doctores plerique in castris militent negantium.

Aduersus, quos discrimen docetur.

§. IV. Verum necquicquam nos mouent uel tela uel numeri partis aduersae. Quin potius spes nobis sit, ut ponant arma transeant ad nos studio ueritatis.

a) Quia ciuitates imperiales originem debent municipiis;

§. V. Principio omnes quondam Germanici imperii ciuitates municipales fuisse, constat ex capite 5. Quod igitur iuris princeps in sui territorii comites Landassios nobiles aliosque subditos habuit: illud etiam ille iuris fuit in ciuitates. Neque opus est hic aliquo argumento, cum nulli non constet, municipia quaeque domino territorii hodieque esse tributaria. Cum uero ex causis capite 5. enumeratis municipia ciuitates fierent imperiales: in locum ducis territorialis imperator successit atque imperium & utrique annua tributa soluerunt ciuitates imperiales.

b) annua imperatorii tributa pendunt imperiales; non a liberis.

§. VI. Neque enim de iure solum constat, per quod annua tributa a ciuitatibus exegit imperator: sed etiam exempla extra omnem litis aliam id ponunt. Cum ante trecentos annos nulla fere ciuitas fuerit imperialis, quae non annuatim censu ordinario

nario auxerit Caesaris aerarium. Imo in hoc ipso non minima pars uersabatur Caesaris prouentuum domanialium.

§. VII. Et si uerum est, ut philosophi dicunt, ^{d) immunitatem imperiales non nisi privilegio debent.} quod priuatio praesupponat habitum: quis de annuis ciuitatum imperialium tributis poterit dubitare. Cum nulla fere earum sit, quarum priuilegia lucem uideant, in quibus non diploma habeatur, quo Caesares ab onere hoc annuorum tributorum ciuitatem hanc uel illam non sigillatim exemerunt absolueruntque. Vt plerumque de tempore, causis remediisque constet huius argumenti.

§. VIII. Liberas uero non solum illas dico, quae ^{d) pleraeque ciuitates Caesaris scultetorum a Caesaribus redemerunt.} ab annuis tributis sunt immunes: uerum etiam illas, quae merum & mixtum habent imperium. Verum neque hoc instructi fuerant ab initio ciuitates imperiales. Notum enim est, quod ciuitates pleraeque non aliud quondam genus iurisdictionis habere, quam illud, quod uersabatur in decoro rebusque ad politiam spectantibus die *Policen: Sachen.* Maius enim quid neque hodie praesumere licet de auctoritate senatus. Neque alia facies imperialium: nam Caesares, qui in loca successerunt ducum, ciuitatibus exemptis & ipsi iudices dederunt, *scultetorum* nomine insignes die *Kaiserliche Reichs: Schulzen und Reichs: Schulzen: Gericht in den Reichs: Städten/* quorum iudicio compositae sunt & ciuiles causae & criminales. Quae ergo ciuitas imperii Caesaris sculteto paruit, illa non potuit haberi in classe liberarum. Et quamuis pleraeque ciuitates a

E

Caesa-

34 CAP. VI. INTER CIVITATES LIBERAS

Caesare priuilegia mercatae sint, ut, *remoto Caesaris sculteto, eius personam gereret senatus*: hoc ipsum tamen argumentum est, eius etiam fortis ciuitates ante *liberas* non fuisse, quam ipsae iurisdictionem accepissent.

a) ciuitates
genera liber-
tatis a Cae-
sare merca-
tae sunt pri-
uilegiis pe-
dentim ac
figillatim.

§. IX. Non dicam de illis iuribus, quae hodie ictis uenire solent nomine *regalium* & non minus pertinent ad complementum *libertatis*. Euoluat, cui id uolupte est, chronica & annales imperialium ciuitatum: non leges in illis ullam *libertatis* speciem, quam Caesaris largitione ciuitates non accepissent per priuilegia, non simul concessa, uerum figillatim, nunc de hoc, iterum de alio genere libertatis. Alia enim occasione iurisdictionem ciuilem, alia criminalem; iterum alia ius legislatorium aut statuta conficiendi; alia rursus uectigalium usus, quae & ipsa Caesarum fuerant; alia ius conducendi; alia libertatem templa, aras, publica aedificia alia extruendi; alia ius detractus exigendi a ciuibus ceteraque figillatim obtinuerunt. Qua uel rogatione uel largitione singulari opus illis non fuisset, si uno, quod omnia haec & alia plura in suo complexu habet, scilicet *territoriali* iure gauisae fuissent aut uere meruissent nomen urbium liberarum. Speciminis loco *codicem priuilegiorum Francofurtensium* cominendo, quae lucem affudent meae doctrinae.

f) libera e
ciuitatis no-
men publice
negatum est
imperialibus.

§. X. Quamuis autem imperii curiarum negligentia factum sit, ut *liberae* ciuitates cum imperialibus passim confunderentur: quandoque tamen ad- uer-

uerterunt hoc discrimen administri reipublicae Germanicae, ut *imperiales* ciuitates interdicerent, ne titulo elogioque *liberarum* uterentur. Solenne est & pluribus scriptoribus testatum exemplum, quo *Aquisgrauensibus* ciuibus uitio criminis status uerterunt administri Caesarei, quod *liberae* ciuitatis uerbo uterentur. A quo titulo sibi *Aquisgrauenses* hodieque cauent, haud dubie comminatione Caesaris edocti discrimen *liberarum* & *imperialium* ciuitatum.

§. XI. Quid uero argumentis est opus? Cum pragmaticum inter ciuitates *liberas* & *imperiales* discrimen patriae exemplum doceat, quod ita est clarum, ut omnino mereatur, cui herbam porrigat pars aduersa. Scilicet annum tributum ab *Argentoratis* an 1458. exigit imperator Fridericus V. idque uerbis, quae sequuntur: Wir Friedrich von Gottes Gnaden Rom. Kayser etc. entbiethen den Ehrsamem Meister und Rath der Statt zu Straßburg/ unsern und des Reichs lieben getreuen unsere gnade und alles gut. Ersamen / liebe / getreuen. Nachdem ihr uns und dem Heiligen Reich ohne Mittel zugehohret/ und deshalb uns und dem Reich eine Stattsteuer *regula itaque imperatoris est, omnem ciuitatem immediatam siue imperialem tenere Caesari ad annua tributa*) von euch iaherlich in unsere Konigliche Cammer zu geben gebürt/ und aber uns die bissher nicht gereicht noch geantz wortet sind; begehren wir an euch von Rom, Kay-

g) exemplum liberae ciuitatis, quae ideo ab onere se exemptam putat, quod forte solent imperiales. Diploma Friderici V. an. 1458.

serl. macht/ erstlich gebiethend; daß ihr uns nu
solche aufstehende iährliche Stattsuern ausrich-
tung und Bezahlung thut in sechswochen und drey
tagen/ nach dem tage euch dieser unser Brieff ge-
antwortet wird. Und hinfort iährlichen damit
auch in andern gerechtigkeiten/ so wir und das Reich
daselbst haben/ gewertig seyt. Oder guugsame un-
terrichtet thut/ warum ihr das vermeinet nicht schul-
dig zu seyn/ oder ob ihr die sonst iemand anders ri-
chet (nam Caesares saepius eius generis annua
tributa imperialium ciuitatum aliis ordinibus uen-
diderunt, oppignerarunt, uel adsignarunt) wenn und
aus was gerechtigkeit ihr das thut. Geben zu Vol-
ckenmarkt an. 1458. Verum enim uero tantum
abest, ut huic Caesaris desiderio adsurrexerit Argen-
toratum, ut potius omnem immunitatis causam re-
iecerit in discrimen inter ciuitates *liberas* & impe-
riales. Responsoriae enim litterae an. 1458. his uer-
bis ad nuntios Argentoratenses scriptae habentur:
Wir Ludewig von Müllenheim Ritter/ der Meister
und der Rath zu Straßburg entbiethen Friedrich
zum Ruff unser Vier Meister ein ze. Als ist uns ge-
sand ein offen Brieff/ darinnen unser gnadigster
Her/ der Rom. Kayser an uns fordert Stattsturn/
so er meinet iährlich in seine Kayserliche Cammer
uns gebühre zu geben und begehret an uns und die-
ausstehnde Stattsture bezahlung oder unterrichtet
zuthun / um was willen wir solches nicht meinen
schuldig zu syn / und ob wir die sonst jemand anders
entrichten. Darauff ist unser meinung und ant-
wort/

*Litterae Ar-
gentoraten-
sium, quibus
ostendunt
hanc non im-
perialem ci-
uitatem esse,
sed liberam.*

wort/ daß wir sagen: Daß die Statt Straßburgie und ie eine Freystatt in dem Heil. Reich gewesen und noch sey: Daß nun niemand in aller Welt lebe/ der surdencken möge / daß die Stadt eierley steyer in des Königs Kammer gegeben habe oder schuldig gewesen sey zu geben/ weder einem Kayser noch Künige noch sonst jemanden anders/ daß auch Meister und Rath der Stadt Straßburg diß nie keine forderung noch anmuthungen gehöhr/ denn wenn ein Rom. Künig nach Rom ziehen will seine Kayser Chronen zu umpfahen / und die Statt Straßburg um einen Dienst erfordert; so ist sie schuldig/ seinen gnaden (nihil de Maiestate Caesaris) solchen Dienst zu thun nach alter gewohnheit. Geben an. 1458. Quod utrumque instrumentum habet SCHILTERVS ad Koenigshoffium cap. 12. p. 613. Haud dubie ex utroque monumento satis abunde constat cum inter *liberas* & *immediatas* discrimen, tum *libertas* ciuium meorum Argentorati.

§. XII. Ne uero aliquis existimet, parum interesse, quo nomine ciuitas adpelleretur, dummodo re ipsa habeat iura immunitatum: id inprimis notandum est, quod Argentoratum *liberae* ciuitatis elogium a Carolo IV. erogauerit, acceperitque diplomate singulari. Pristini enim iuris memoriam instaurare uoluit cum aduersus obtrectatores, tum eo etiam fine, ne quis ignorantia peccet opinetur, que uerbum hoc in aniam specie superbire atque in cuiusuis uoluntate positum esse, eodem uti uelle.

b) liberae
ciuitatis elo-
gium iure
datur praeci-
cipui.

1) *Omissio
verbi liberac
kabetur pro
iniuria.*

§. XIII. Ad extremum illud etiam satis comprobatur, quod non leue ab hac formula pendeat momentum. Nam Argentoratensis respublica neque litteras aliis scripsit, neque ab aliis scriptas accepit, nisi quae *liberae* ciuitatis uerbo eam salutarent. Imo formulam iurisiurandi, qua Caesari fidem dedit, uerbo eodem oportuerat esse conceptam. An. 1350.

Carolus 4. his uerbis scripsit Argentoratensibus: Wir Carl von Gottes Gnaden Romischer Kayser etc. entbiethen den Burgenmeistern/ dem Rath und den burgern gemeinlich der Freyen Statt zu Straßburg/ unsern und des Heil. Reichs lieben getreuen unsre Guad und alles guts. Significantissime idem repetitur in iuramento facto Caesari Carolo V. Wir Burgemeister und Rath dieser freyen Reichs-Statt Straßburg geloben und schweren/ daß wir sollen und wollen etc. Herrn Carln Romischen Kayser etc. als eine freye Statt des Heil. Reichs freu und hold seyn/ auch alles thun / was wir als eine freye Statt des Reichs/ nach unsern Freyheiten und alten Herkommen zuthun schuldig und pflichtig seyn. Als uns helff G. D. t. und die Heiligen Euangelien.

2) *Testes discriminis ex medio aeno.*

§. XIV. Ultimo loco testes medii aeuu addam, quorum iudicio discrimen inter ciuitates *liberas* constat & tantummodo imperiales. Et cum patriae res nunc in oculis uersentur, depromam ex his ipsis testimonia. Ita enim seculi XIV. scriptor Iacob

von

von Königshofen in chronico Allat. cap. 2. p. 128. §. 202. hievon waren grosse irrungen in der Pfaffheit in des Reichs Statten und in den Freyen Städten. Diploma capituli Argentoratensis an. 1452. conceptum est his uerbis: *nos testimonium ueritatis dicimus, quod ciuitas Argentoratensis a tanto tempore cuius initii non est memoria, fuit et existit ciuitas * libera. Quocirco duntaxat seruire consuevit imperatori Romanorum ad suam coronationem non ultra. Item quod ciuitas consules & consulatus & eorum officiatos instituit & desinuit, praecipit, mandat, interdicit, praeccepta & mandata publicari facit.* Eadem uerba eodem an. 1452. repetit alius testis, a republica rogatus Iacobus de Lichtenberg. Idemque eodem quoque tempore testatus Henricus comes Bipontanus & eius agnatus Hannemannus. Quos libellos omnes exhibet anonymus libertatis Argentoratensis pag. 40. 41. seq. editus ante triennium in 4t.

§. XV. Superest, ut respondeam quoque argumenta Knipschildii & adsectorum, partis aduersae, §. 4. cap. 6. recensita summatis. *Ad primum*, quod recentioris aevi recessus imperii uel minus curate loquantur uel abutantur uerbo *liberatum* in iusto laxiori significato. *Ad alterum & tertium*, quod filium consecutionis nullum sit, catalogos rerum non haberit, ergo rem ipsam falsam esse. *Ad quartum*, quod a silentio scriptorum nullum petiqueat argumentum. Quamuis contrarium pateat ex *§. 4. antecedente*. *Ad quartum & quintum* falsum esse utrumque. Nam historia ostendit causam discriminis §. 5.

cap. 6.

Disolutio
aduersae
partis argu-
mentorum.

cap. 6. usumque §. 12. 13. 14. cap. eiusd. Ad sextum recentiores lectos coecos in his duces esse, quae repeti debeant ex uetustioris aevi monumentis, ut adeo operae pretium non sit, enumeratione illorum tempus perdere, qui faciant nobiscum.

DEFINITIO
einer gemei-
nen Reichs-
Stadt;

a) extra Ger-
maniam usi-
tata, sub suffi-
citur immedie-
tas zu einer
Reichs-
Stadt.

b) in Germa-
nia, ubi &
ini status re-
quiritur.
quae signi-
ficantius di-
sceretur eine
mitregieren-
de Reichs-
Stadt.

§. XVI. Ceterum ut etiam definitione constet quid inter *liberas* & tantummodo *imperiales* ciuitates interfit, utramque hic accipe. Est ergo *ciuitas imperialis*, quae Caesari imperioque parat absque inter-
medio domino territorii. Quo sensu etiam illae urbes imperiales sunt, quae tamen iure suffragandi in comitiis, summatim coimperio destituuntur. Utpote ciuitates sitae extra Germaniam, Italiae, Burgundiae, aliarumque prouinciarum. Communiori uero iuris publici significatu *imperiales* in Germania audiunt: quae non solum domino territorii destitutae soli parent Caesari imperioque; sed etiam sunt in societate coimperii Germanici. Quamuis enim unum possit esse sine altero. Quod olim etiam mediatis id est prouincialibus ciuitatibus locus fuerit in coimperio comitorum; hodie etiam postquam numerus urbium in comitiis semel constitutus & definitus sit, fieri queat, ut urbs emancipetur a domino territorii, quae ideo imperio absque domino intermedio parat, sed eapropter non illico ius status aut coimperii accipit in comitiis, ut potius ad consequendum alterum hunc gradum nouo Caesaris imperiique consensu opus esse uideatur.

§. XVII. Sed his limitibus nec quicquam continetur ciuitas *imperii libera*. Ciuitatibus enim tan-

tummodo imperialibus denen gemeinen Reichs-Städ-^{Reichs-}
 ten imperator, aut. uacante imperio, uicarii sunt in ^{Stadt sensu}
 star domini territorialis §. 5. b. cap. adeoque quic-^{extra Germaniam usitate}
 quid domino territorii fas est in municipia & ur-
 bes prouinciales, illud etiam iuris habet in imperia-
 les tantummodo ciuitates imperium & imperator.
 Id est, quod §. 6. 7. b. cap. dictum: Imperator in illis ur-
 bibus iurisdictionem habet, annua tributa percipit, ue-
 rigalia, census, multas, iura fisci ceteraque generis
 eiusdem, quae post alia argumenta intelligi queunt
 ex tit. 5. §. 1. AB. & ex diplomate Ruperti Caetaris,
 quod Dn. Praefes exhibet in commentario ad AB. p.
 554. Ubi iura illa Caetaris in communibus ciuitati-
 bus imperii commendantur uicariis: Verum enim-
 uero libera ciuitas ab hoc onere est immunis & iure
 gaudet territoriali, ut maioris ordinis status alii, ipsa
 sibi lex est, suorum ipsa prouentuum domina, neque
 Caesari imperioque tenetur, nisi ad collectas sum-
 mamque in matricula definitam. Qua in re parum
 est, quod liberae ciuitates differant in Germania a
 liberis ciuitatibus extra eandem in Italia. Si enim
 & hae ex iure territoriali Caetaris siue priuilegio
 siue longo iuris usu emancipatae sint, inter utram-
 que nihil interest intuitu libertatis ipsius, Quam ^{2) seiner mit-}
 nis liberis ciuitatibus in Germania illud accedat iu-^{regierenden}
 re praecipui, quod adscitae sint in ^{Freyen} societatem coimperii
 in comitiis atque adeo nomen mereantur der mit-^{Reichs-}
 regierenden Freyen Reichs-Städte. Est ergo ciui-^{Stadt.}
 tas Germaniae imperialis libera illa, quae 1) Caesari im-
 perioque, absque domino territorii intermedio, paret 2)

in quam ius territoriale nec Caesar habet nec imperium
 3) quaeque in societate coimperii est constituta.

Mater confu-
 sionis ambi-
 guitas uerbi
 libertatis.

Adposita di-
 versitas in-
 ter Landes
 Hobeit &
 Landes-
 Herrlichkeit.

Quae tamen
 uno seculo n-
 habet ueru-
 stitorem aeti-
 tem.

§. XII. Verum in hac doctrina mater esse
 solet confusionis; quod *libertatis* uox in iure sit ad-
 modum ambigua Nunc enim in *largiori* significatu
 illis tantum ordinibus tribuitur, qui pleno iure *ter-*
ritoriali gaudent; iterum uero strictiori sensu de
 illis dicitur, qui unam tantum uel alteram habent
 iuris territorialis *partem*. Hodie stylo imperialis
 curiae *primi* generis ordines habent, die Landes Ho-
 heit/ id est usus omnium regalium in uno comple-
 xu, *posterioris* autem gaudere dicuntur der Landes
 Herrlichkeit/ ubi ab uno regali filium consecutionis
 non est ad reliqua. Quamuis autem discrimen in-
 ter Landes Hobeit und Herrlichkeit unius fere secu-
 li aetatem non excedat, ut ordo Ictorum, quod fide
 Dn. Praesidis habeo, nuper respondit in C. de S. ad-
 uersus domum S. V. est tamen hoc tempore usus
 in plerisque Germaniae cancellariis receptissimus.
 Ciuitates autem destituuntur nomine, quo *liberae*
 internosci possent ab *imperialibus*. Qua propter fit,
 ut neque in ipsis imperii recessibus unum genus ab
 altero seiungatur. Si tamen, quod res ipsa postu-
 lat, dicere debemus: olim *liberae* ciuitates sive
 Reichs-Städte illae tantum dictae fuere quae acce-
 perant ab imperatore *ius territoriale*; aliae autem,
 quae unam tantum uel alteram eius partem ac-
 quisuerant, ea propter nec nomen neque classem
 mutarunt, sed utrumque retinuerunt. Intelligitur
 hoc ex stylo cancellariae & sigillatim ex formula ho-
 magii,

magii, in qua primi tantum generis ciuitates audiunt: Schwöhen dem Kayser und dem Reich als eine Freye Stadt treu und hold zu seyn; quod de alterius generis urbibus necquicquam legitur.

§. XIX. Quid uero? Litigant partes inuicem Num impo- riales comita- tes praesumantur libe- rae? Nega- tur. utri classi ciuitas aliqua sit adnumeranda. Ciuitas sibi libertatem adrogat: quam negat imperator. Hoc casu notandum iuris axioma; nullam ciuitatem praesumi liberam. Ut adeo, quae ciuitas imperii libertatem adlegat, siue uniuersim siue in una alteraque parte sigillatim, illa eandem probare teneatur. Ratio est haec: quoniam omnes quondam ciuitates fuere municipales, ut cap. 6. dictum doctumque. Municipiis uero a potestate ducum exemptis, in locum principis Caesar successit et imperium. Deinde, quia ciuitates pleraeque unam uel alteram iuristerritorialis partem acceperunt, ut adeo neque a particulari uno ad aliud, neque a particulari ad uniuersale ulla sit consecutio. Sit casus: adrogat sibi ciuitas 1) immunitatem ab annuis tributis 2) exactionem uestigalium 3) ius iudicii auffer denent Policen Sachen 4) ius statuta condendi 5) ius detractus die Hebung der Nachsteuer 6) ius mulctarum & quae sunt generis eiusdem: nihil dandum ciuitati, neque uniuersim neque sigillatim, cum in municipiis haec iura principis sint, in imperialibus ciuitatibus imperatoris. Necesse est itaque, ut, quod sibi adrogat ciuitas, probet, se id uel a principe suo accepisse uel ab imperatore. Pro utroque enim eousque militat praesumptio.

F 3 §. XX.

44 CAP. VI. INTER CIVITATES LIBERAS

*Libertatem
vero probant
vel iure
referunt
vel constitu-
tuo.*

§. XX. In probanda uero libertate ordo obseruandus, plerisque lētis ignoratus. Scilicet inquirendum est in primam cuiusque ciuitatis originem. Velenim imperator ciuitatem ex nexu municipalis eximit, ducatu prouinciae uel extincto uel in partes scisso: uel ipsa ciuitas libertatem a principe territoriali redemit imperioque immediata facta, adscripta est matriculae imperialium. Primum quando factum est, imperator in loca ducum successit, qui omnia iura sibi imperioque adseruit, ut, post immediatam, eius generis ciuitas prae municipio nihil praecipui habere uideatur, ut cap. 5. est explicatum. Quod si uero in uno alteroue imperator aliquid ciuitati remittit, illud priuilegio factum est, quod doceri debet, non praesumi. Alterum uero si accidit quod tamen euenit rarissime, imperator nihil iuris in ciuitatem accepit, nisi quod illa sponte cesserat in manus illius. Cessio autem haec iterum facta est neque praesumitur, sed pactis usuque debet comprobari. Quapropter huius generis ciuitas praesumptionem habet libertatis. Atque Caesari imperioque onus probationis incumbit, quoties aliquid iuris in eam postulat.

*Multum inter
est inter
ciuitates
constitutio-
ne & reser-
uatione libe-
ras.*

§. XXI. Summatim primi generis ciuitatibus libertas est constitutiua; posterioris uero reseruatua. Illa probari debet; praesumitur uero haec illa Caesaris beneficium est &, loqui sic liceat, feudum datum, quo scilicet intuitu etiam apud comites & principes regio allodium esse potest, regalia autem feudum; haec principis territorialis largitioni principium debet, &, si feudum adpellatur, non nisi oblatum potest adpellari:

illa

illa interpretationem extensiuam habet; non *haec*, quae in tantum strictioris est sensus; in quantum iuribus obuersatur imperatoris imperique: *illa* in odiosis est; *haec* in fauorabilibus; *illa* facilius libertatem iterum amittit; *haec* non nisi omnium difficillime; *illius* generis ciuitates facilius etiam alienantur; quam generis *alcerius*. Ad extremum, si Germania recuperatorio iudicio uti uellet, libertas *illarum* facile reuocaretur, uerum secure ab *illo* *hae* essent, quippe quae liberalitati principum territorialium debentur, nec quicquam Caesarum indulgentiae et improbae dissipationi. Atque in ultima classe, post *patriam* meam *Hamburgum*, *Embdam*, *Bremmam* & generis istius alias habeo: ad *primam* autem retero *Sueviae*, *Franconiae* ciuitates omnes & *Rheno* uicinas in Caesaris imperique domanio.

§. XXII. Ut uero sigillatim exemplo Exemplo Ar-
gentorati. constet, iterum ad patriae annales prouocamus. Patria enim ante libera tuit, quam ad imperium accessisset. Adeoque libertas ei *reseruatina* est neque quicquam *deriuatiua*. Obrulit se imperio, sed *salua* sui *libertate*. Quapropter omnia praecipui iura & praerogatiuas mererur, quas in praecedenti §. 22. dedimus ciuitatibus, *reseruatione* liberis. Id quod membratim docere possem, nisi res instituti esset prolixioris.

§. XXIII. Ceterum quamuis ueritatis causa Ufus iuris
prudentiae
rectioris in
hoc argu-
mento, disputem, non uero ad sensus utilitatesque aliorum: ne tamen operam in discutiendo hoc maximorum letorum errore frustra fecisse existem, de usu *rectio-*ris in hoc argumento, iurisprudentiae aliqua edisseram.

a) pro Caesaris recuperando dominio, si imperiales non illico liberae existimantur,

§. XXIV. Principio nihil iniquum esset, si, hoc inter ciuitates cognito discrimine, examen iniretur: quae ciuitas imperialis tantum sit, quae uero praeterea sit inter liberae. Quod certissimum esse, credam; ignorantiam huius discriminis fecisse, ut plures sibi libertatem adrogauerint nullo prorsus iure. Hae itaque reduci possent ad pristinam, in qua olim floruerant, faciem. Quod, consilium illi non spernent, qui haecenus solliciti fuerunt, de recuperando Caesari, dominio.

b) ne iura liberarum cum imperialibus confundantur.

§. XXV. Deinde agnoscit ex hoc discrimine imperium, quid ei liceat in ciuitates uel minus. Consilia enim circa tributa & reductionem scultetorum, die Wiedereinführung der Reichs-Vogtweyen und Reichs-Schulzen Aemter / non tangunt illas, quae reservatione liberae sunt §. 10. 21. h. c. Et quamuis neque illas tangere uideantur, quae libertatem constitutam habent; hic tamen regulae iuris opponi possunt; quod priuilegia amittantur abusu, quod beneficia propter ingratitude liceat reuocare, & quae sunt eiusmodi. Quorum uero neutrum ferire potest ciuitates liberae reservatione. Imo si imperium in unius generis ciuitatibus iniquitatem sentit; non illico animum abiicere debet in illis, quae sunt generis alius.

c) ut sciant, uti ubi nec praesumptionibus locum sit uel probationibus.

Probationes si ex priuilegio

§. XXVI. Tum recuperatoriis iudiciis institutis, ante uidendum est, quae ciuitas libera sit reservatione. Huic enim praesumptiones libertatis frustra in dubium uocabuntur. Contra uero in ciuitatibus constitutione id est largitione, Caesarum liberis uidendum est: a) num Caesari largiri potuerit iura liber.

libertatis cum tanto imperialis domanii detrimento b) num priuilegia re uera extent, quae ciuitas ^{gio repetantur, quod iustitiam} renetur exhibere c) cum priuilegia partem forte ^{quasi exdiment} indulgeant libertatis id est, genus unum uel alterum, post uero factum sit, ut ciuitas sibi usurparet omnem complexum d) annon amiserit priuilegia ciuitas abusu uel quondam genere delicti e) num redemerit a Caesare priuilegium senatus; an uero populus, & si huius re sit, ob procerum tyrannidem, priuilegia iterum tolli, quid iustum sit factum f) quis imperatorum largitor fuerit priuilegii, notum enim est Wenceslai diplomatibus imperiali decreto fidem omnem subtractam fuisse g) facta largitione quis status reipublicae fuerit h) quam causam prae se ferat priuilegium & quae sunt generis eiusdem, unde in dubium uocari possunt uires priuilegiorum.

§. XXVII. Verum in tot seculorum lapsu aduersus recuperatoria iudicia sufficere dicent lēti ^{Quid dantur si praescriptioni d.} praescriptionem. Ego uero causas non uideo, quare ad haec tela imperium extimescat. Praescriptio enim in causis rerum hominumque priuatorum merito locum habet: ne ciues inertia peccent, desidiae pleni; ne lites sint multiplices & difficiles; ne probationis argumenta temporum aerugine obruantur; ne rerum dominia aeterno sint incerta; ne praesumptiones ex legibus exulent rerum derelictarum & quae sunt generis eiusdem. Verum singula fere haec momenta ita se habent, ut cum aliis publici iuris argumentis, tum nostro maxime *prorsus* sint

inconcinha. Quis enim poenam irrogabit reipublicae? qui ob Caesarum defidiam mulétabitur imperium? quas tenebras finget pars aduersa, ubi loquuntur annales, priuilegia, imperialis tabularii plenae fidei instrumenta? Tandem quis animum derelinquendi adfinget imperio in tanta rerum imperialium paupertate, inque rebus ac iuribus in Germania meditullio?

*Vbi illa nullo
non tempore
dormit*

§. XXVIII. Sit uero locus praescriptioni eius generis causarum. Dormiet tamen illa, ubi iura laeduntur minorennium & pupillorum. Atqui sine his nullo tempore est respublica. Ita uero horum bona laeduntur. Quod imperatori, in tantis rerum angustiis constituto *tas* sit, tributis ordinum succurri. Ordines uero collectas imperii non ex redbibus suis domanii soluere, sed ciues subditosque *subcolle* *et are*, uerbo curiali utor, iuris est notissimi. Et in his ratio habenda pupillorum, minorennium, pauperum, personarum miserabilium generis eiusdem.

*Quid sentien-
dum de prae-
scriptione
immemoriale.
lii.*

§. XXIX. Neque est, quod praescriptionem immemoriam, anile illud terriculamentum, recuperatoriis iudiciis opponamus. Vbi non obtinet longissimi temporis praescriptio, ibi multo magis exulat praescriptio immemoriale. Hanc enim Romani in rebus tantummodo nauci adhibuerunt, ubi operae pretium non fuerat, *tempus* probare praescriptionibus *longis & longissimis* definitum: uerum ubi satis esse uidebatur, *contrarii memoriam* non extitisse, quamuis obscurae rei aetas non esset unius uel alterius

rius anni. Frustra ergo, doctores sint, qui regalia, domanialia resque maximi momenti alias, quas longissimo tempore praescribi non posse, ipsi iudicant, praescriptione tamen amitti opinantur immemoriali. Qui error cum sit communissimus plenius excuti debet, quam praesens nunc fert institutum. Colligemus tamen hic calculos summatim.

S. XXX. Principio uerba legum recitabimus, quae pro adserenda immemoriali praescriptione solent allegari. Potissima earum est *l. hoc iure 3. §. 4. ductus ff. de aqua quotidiana*, ita enim ibi POMPONIUS: Ductus aquae, cuius erigo * memariam excessit iure constituti loco habetur. Alteram habet Scaeuola *l. 26. ff. de aqua pluuia arcenda* his uerbis: Scaeuola respondit solere eos, qui iuri dicundo praesunt, tueri ductus aquae, quibus auctoritatem * uetustas daret, et si ius non probaretur. Tertia & quarta huic congruunt *L. i. si cui aqua §. 23. ff. de aqua pluuia ubi VLPIANVS: si lex agri (in qua pluuia) non inueniatur, * uetustas uicem legis tenet. Idem tere PAVLVS l. 2. pr. ff. de aqua pluuia* dicit: tria sunt per quae locus inferior superiori seruit (de aqua pluuia non minus sermo) lex (constitutio, natura (situs), uetustas (tempus immemoriale). Iterum VLPIANVS alio loco *l. 10. pr. ff. si seruitus uindictetur*, ita sentit: si quis diuturno usu (cuius memoria non extat) & longa quasi possessione ius aquae ducendae nactus sit, non est ei docere de iure. Adde aliam LABEONIS *l. 2. §. 7. ff. de aqua pluuia: plane si fossa iure facta sit, aut * cuius memoria non extat, agi tecum possae aquae pluuiae arcendae, ut rescias.* Et PAVLVS

Quid de LL. huius praescriptionis prima.

altera.

tertia.

quarta.

quinta.

sexta.

septima.

l. 23.

G

l. 23. ff. eodem ait: aggeres iuxta flumina in privato facti in arbitrium aquae pluviae arcendae veniunt, etiam si trans flumen noceant, ita si memoria eorum extet & si fieri non debuerunt. Atque hae illae leges sunt, ex quibus *immemorialem* praescriptionem doctores non solum effinxerunt; sed etiam, multo graviori erratione, eandem praetulere longissimi temporis praescriptioni, ut, quae *triginta, quadraginta* aut *sebuaginta*, imo *centum* annis praescribi non possent, illa iura praescriptionis *immemoralis* idolo extinguerentur. Quae opinio, quamvis sit *communissima* & omnes fere doctores habeat patronos, nobis tamen & iniquissima videtur & alienissima a rationibus iuris Romani.

Idolum praescriptionis immemoralis ex inris prudentia avertitur. Quia a) praescriptio immemoralis obrinet tantum in rebus minoris momenti. b) absens esse rem ipsam praescribi posse non rei servat utitur.

§. XXXI. Id scilicet demonstrandum a nobis est, quae iura praescribi nequeant *longissimi* temporis praescriptione, illa multo minus praescribi posse praescriptione *immemoralis*. Primo enim leges Romanae *immemoralis* praescriptione notant res longae minoris momenti, utpote aquae pluviae cursum, quam illae sunt, quas afficit *longissimi* temporis praescriptio. Ut adeo fieri non possit ultimam primae esse minorem. Deinde absurdissimum esset, res ipsas pro diuersis earum rationibus praescribi decem, viginti, triginta, quadraginta annis: rerum autem seruitutes maius quid uelle, id est, his praescriptionibus maiorem & magis momentosam, *immemorialem*. Quasi facilius esset, rem omnem amittere, quam rei aliquam partem modumque. Contra potius augendum: ei cui uitam eripere possum, quid-

quidni eripere possim libertatem. Ut adeo egomet cum illis omnino faciam, qui ita sentiunt, seruitutes uel longo uel longissimo tempore praescribi uel, si doceri hi termini nequeant, demum immemoriali.

Praeterea cum rei notitia, quae forte in obscuro loco aut pestis tempore facta est, uno uel altero mense ex hominum memoria possit excidere; hinc manifesta est consecutio, longe absurdissimum fore praescriptione immemoriali uel iura reipublicae delere uel res illas, quae non nisi longissimi temporis praescriptione possunt amitti. Ita enim praescriptionis immemorialis patroni fere omnes *l. si arbiter 28. ff. de probation.* accipiunt, ut praescriptio immemorialis non instrumentorum, sed hominum memoriam requirat superstitum, qui id tactum esse uel ipse uidisset uel audiuisset ab aliis. *Ad extremum* ^{d) ab hac ueritate quam proximo abest b. m. Strykio} memini etiam sententiae fidissimi praeceptoris mei, b. m. Strykii, quem Papiniani nomine merito suo cum Fridericiana dolet, tum orbis fere litteratus uniuersus. Scilicet ipse agnoscit uir, post tata etiam illustris, praescriptionem immemoriam nimium licenter doctores principibus obtrufisse, quasi regalia, arae & foci huic idolo essent dicandi. Ipse tamen substitit in huius atrio ueritatis, quam primis labris hic attigit magis, quam imbibit ac digessit. Haec enim eius uerba sunt in *epistola*, qua praescriptionis immemorialis patronum, cui de partu huius fulminis gratulari debuerat, non immerito natauit: *Sane materia praescriptionis immemorialis, inuoluta est dubiis, licet eius auctoritas ubique lo-*

52 CAP. VI. INTER CIVITATES LIBERAS

eorum maxima sit, adeo, ut etiam reges principesque, quod mirandum omnino est, huic annorum circulo iura eminentiora submiserint, imo in vindicandis illis, quae a subditis inique occupata uel usurpata sunt, * casum exceperint praescriptionis immemorialis. Quod si autem penitus inquiratur, unde descendat hoc iuris unicum, non illico patebit responsio (quam nos dabimus inferius). Non quidem ignotum est, iam tum iure Romano * vetustati hanc tributam esse auctoritatem ab Ulpiano Pauloque, Ictis, ut uicem legis obtineat l. 2. §. ult. & l. 3. ff. de aqua pluui. & aquae ductu, cuius origo memoriam hominis excessit iuris constituti loco haberi a Pomponio l. 3. §. 4. ff. de aqua quotid. At uero haec ad iura priuatorum inter se spectare (adde, talia iura, quae non merentur, ut longi aut longissimi temporis lapsus praescriptore proberur), contextus ipse docet neque inde aliquid praesidii accedere potest rerum principis possessoribus. Nescio an maioris facere debeam candorem scribentis, an simplicem animum athletae, qui notam in se scriptam bona fide operi suo praemisit. Ad extremum causae huius errationis aperiri possunt, quibus exclusus sit foetus fulminator praescriptionis immemorialis. Absona scilicet & pessime congruens interpretatio cap. super quibusd. 26. X. de. Verb. signif. quod ita se habet: Cum pedagia tibi (comiti Tholosano,) interdixerit legatus (apostolicus), duximus illa esse pedagia interdicta, quae non adpareat uel imperatorum, uel regum uel concilii Lateran. largitione concessa uel ex antiqua consuetudine, a tempore * cuius memoria non extat, introducta. Inde ergo igna-

e) Cap. 26.
X. de V. S.
r^o sime intel-
ligitur omni-
bus I. 11.

ignauorum interpretum regula iuris: *praescriptione immemoriali regalia praescribi, templa aras, focos, & nihil denique non, a quocunque illa possessore adlegetur.* Verum tamen cum omnes ita sentiant Icti, suam quoque ignorantiam produnt omnes causae, ob quam scriptam esse capitulum constat. Scilicet conuenerat apostolicus legatus cum Raimundo Tholosano comite cc. an. 1210. ne nouis uectigalibus uel subditos oneret uel peregrinatores. A qua conuentione cum breui post discessisset comes, ab legato papae sacris interdicitur. Querelam inde mouet apud papam; quasi uectigalium ergo *excommunicatus* esset, quae tamen inter fiscii iura sunt referenda. Respondet papa, non prohiberi comitem a uetustiorum uectigalium perceptione, sed tantum ab exactione illorum, quae intra hominum memoriam, nouo ipse instituto, inter facientibus imposuisset. Docuit me hanc historiam *Guilhelmus CATEL en son bistoire de Tolose liur. 2. ad. an. 1210. p. 260.* cuius uerba recitatu sunt prolixiora. Patet itaque, non hic de amissione, sed acquisitione regalium sermonem esse; deinde comitem Tholosanum, sui iuris principem, non praescriptione triginta aut quadraginta annorum onerari potuisse, uerum id ei satis fuisse, si non extitisset memoria, quo comes noua uectigalia indixisset; postea rescriptum hoc Papae in personam comitis, a pacto resilientis, conceptum esse adeoque alios necquicquam obligare. Quo cetererum statu opus non est effugiis aut diuerticulis; *a papae rescriptis principum iura non pendere;*

euangelicos minimum principes eisdem diu nuntium misisse, & quae sunt generis eiusdem, quibus b. m. doctor meus hoc fulmen euitare conatur. Est enim ex supra dictis satis clarum, pontificis animum hic non fuisse, ea quae neque longi neque longissimi temporis praescriptione amitti possunt, extinguere praescriptione immemoriali. Id quod fuerat demonstrandum. Et qui adeo improbus adfertor fuerit papa; Cum tanta rectoris dogmatis religio sit *cap. intellecto 33. X. de iureiur.* Ut qui inde patrocini-um praescriptioni domaniorum repetunt, cum recta ratione insanire uideantur.

*Quibus resis
fabula de-
beatur praes-
criptionis
immemoria-
lis,*

§. XXXII. Merito itaque praescriptionem immemoriam cerebro & figmentis tribuere possimus lictorum, qui uel ignauia lapsi sunt, uel malitia studioque partium. *Primum* fieri potuit, cum, quod doctores in legum occasiones causasque inquirere nesciant, quarum gratia condita fuit, optimo adeoque interpretationis praesidio destituantur; tum quod cursim & quasi per transennam scripta cum legibus ipsis soleant permittere. *Alterum* uero ut credam, mihi rerum administrari suadent. Hi enim cum ple-urumque etiam spolia principis et reipublicae in diuitiis uel suis numerent uel suorum; principi oculos hoc glaucomate obduxere, finem omnium iurium facere praescriptionis idolum immemorialis. Sed haec omnia exigunt scenam pleniorum. Nobis enim hic illud satis est, nenias canere, quotquot imperialium ciuitatum licentiosas & uiolentas emancipationes a nexu, quo Caesari imperioque addictae sunt, tue-
ri

ri conantur tegumento praescriptionis immemoralis.

CAP. VII.

FABVLAE ICTORVM,
IMPERIALES CIVITATES GAUDERE
IVRE TERRITORIALI.

§. I.

Ambigui sunt titubantque in hoc argumento Icti & quamvis unus quaestionem neget, alter affirmet eandem: latent tamen utrosque idoneae ad sentiendum & respondendum causae. Quapropter quilibet eam sibi opinionem eligit, quam sibi utilem fore existimat: quod cuique facere omnino licet, quamdiu hoc thema pro iuris habetur problemate, de quo sentiri & disputari possit in partem utramque.

*Argumenti
difficultas
inter Ictos*

§. II. Nuperrime, *Waldvogelio* praefide, multi magnique nominis Icto, candidatus iuris *Fridericus Heilbronnerus* argumentum hoc respondit publice *de superioritate territoriali civitatum imperialium*. Verum enimvero alia fere argumenta auctor non habet, quam illa, quibus olim iam usus est *Knipschildus lib. 2. cap. 5.* ut iura territorialia civitatibus adfereret imperialibus. Ut taceam illum prolixum quidem esse in origine *superioritatis territorialis* investigatione & variis doctorum recensendis opinionibus, breuem in adplicatione eiusdem iuris ad imperiales civitates. In neutro capite uel ipsi consensus uel ulli doctori.

*Opusculum
de eo moni-
simus.*

§. III.

Error lectoꝝ

1) quod confundant iura territorialia archiprincipum.

2) principum,

3) comitum,

§. III. In origine superioritatis territorialis commisceri non debent ordines, de quorum superioritate instituitur dilputatio. Archiprincipes enim eandem acceperunt extinctis Carolingicis imperatoribus an. 912 quod dictum est cap. 3. §. 6. & plenius a Dn. Praeside in dissertat. Germaniae principis sub Cunrado I. cap. 5. ut frustra sint aliter sentientes. Principes uero alii ante non consecuti sunt territorii iura, quam, diuulsis uel extinctis ducibus, imperator cum imperii consensu eadem illis detulisset. Quam metamorphosin Friderico I. imperante & post tempora Cunradi IV. accidisse Germaniae, scriptum est cap. 5. §. 7. 8. 9. 11. 12. 23. De comitibus uno id tempore factum esse, dici nequit. Cum enim non reperiam, comitem ullum, iurisdictione ducis exemptum, intra limites sui comitatus id Caesari dedisse, ut iura territorialia ab illo exercerentur; inde coniecturam habeo, comitibus quoque, exemptione facta, illico territorii iura accessisse; quamuis neminem lateat, comitibus prouincialibus ciuilem tantum iurisdictionem demandatam fuisse, omni imperio territoriali penes archiprincipes uel duces. Inde est, quod generis illius comitibus, quo duces aut principes facti sunt, intuitu potestatis suae in subditos uasallos nil quicquam accessit, quod comites ante non habuerant, quam a Caesare principes essent adpellati. Imo debito, ut exemplis rem illustrem, comites Holsatiae & Wuertembergi ante sub comitum titulis uel etiam in ipsis comitiis minorem auctoritatem habuisse, quam post in illis nacti sunt crea-

creati principes. Non enim mihi persuadere possum primum Friderico V. alterum Maximil. I. imperantibus suffragia tantum curiata habuisse. Inter principem ergo & comitem imperialem tum nihil interfuit, quam nomen. Quapropter domini territoriorum Belgii & in ipsa Germania limitanei comites, markgrauii, operae pretium non habuerunt, nomen otiosum mercari, sed comitis uerbo acquirerunt. Quamuis iidem comites quandoque & principes & duces nominentur in diplomatibus, nonnunquam etiam *comites principales*, *Gefürstete Grafen* / ut a comitibus landsassii distinguerentur. *Ciuitatum* uero nulla ius territoriale habuit *ordinarie*. Quoniam exemtis ciuitatibus imperator fuit loco ducis *cap. 6. §. 5. 6. 7. seq.* & in primis *§. 17. p. 41.* qui omnibus etiam illis iuribus defunctus est, quae ad regalia & territorialia ciuitatis pertinere uidentur. Scilicet imperator eius generis ciuitatum iudicia exercuit, leges tulit, indixit gabellas, census percepit, priuilegiaque & contulit & sustulit omniaque fecit, quae esse solent domini territorialis. Qua in re tantum prouoco ad diplomata ciuitatum imperialem, unde constat, Caesares illis nunc unum regale, iterumque alterum sigillatim concessisse. Vnde omnium clarissime constat, neque ciuitates imperiales, quod Caesarum largitione demum acceperunt, antea habuisse, neque uno eadem tempore accepisse adeoque ante illis iura territorialia tribui non posse, quam complexus omnium regalium doceatur.

H

§. IV.

*II. Error
quod territo-
rii iura, quae
liberis ciui-
tatibus com-
petunt etiam
tribunt im-
perialibus.*

§. IV. Deinde labuntur in eo Icti Germaniae quod ciuitates *liberas* confundant cum *imperialibus*. Quamuis enim *primo* generi ciuitatum beneuolentia *Reichs-Städten* territorii iura danda sint, quod scripsimus *cap. 6. §. 17. 18.* ea tamen dari nequeunt illis, quae tantummodo in classe sunt imperialium. Quis enim territorialia iura tribuet ei, qui alteri annuatim est tributarius, qui legislatorio & iudiciario iure destituitur, rebusque aliis, in quibus ratio uersatur territorialium statuum. Sed omne hoc imperialibus ciuitatis deesse, non uno loco diximus *cap. 6.*

*III. Error
Error, quod
singularia
confundant
cum uniuersis.*

§. V. Praeterea falluntur Icti, qui ab uno & altero regali inconsiderate arguunt ad complexus omnium. Summatim, quod illa, quae nomine ueniunt *der Landes Herrlichkeit* confundere cum illis soleant, quae complectimur uno uerbo *der Landes Hoheit* / quod *cap. 6. §. 18. p. 42.* explicauimus. Sit enim ciuitati, Caesare largitore, datum esse ius moneandi, ius magistratum, iudicarium & pauca alia: non ea propter imperator excidit iuribus in istam ciuitatem aliis. Cum a particulari ad uniuersale filium nullum sit consecutionis. Quamuis igitur in ecclesiastico iure autonomiam habeant ciuitates omnes imperiales, quae sacris addictae sunt euangelicis, quod fidei formula Caesaris non ferat, hac sparta defungi *principem secularem*, ut adeo *Artic. V. thes. 16. §. 48. 49. Instr. Pac.* non minus ad easdem, quam ipsos imperii principes uideatur pertinere: nullum tamen inde ad iura territorialia est argumentum. Cum

Cum praeter iura consistorii nil ciuitatibus ibidam esse uideatur.

§. VI. Porro urget *KNIPSCHILDIVS* lib. 2. cap. 4. n. 10. neque sine errore, ius tamen statuum non est *sum esse, sed iure amicum esse territoriali Thom. MI-CHAEL de iuris d. concl. 44.* Verum ius status nihil confert aut detrahit iuribus territorii, quorsum confer ea, quae scripsimus cap. 6. §. 16. 17. p. 41. Nam illae non minus ciuitates, quae Caesari annua soluunt tributa, quae magistratum, statutorum aliisque iuribus fuere destitutae, imo, quae prorsus fuere prouinciales cap. 4. toto, nihilominus suffragia in comitiis tulisse constat: ut adeo primo iuri cum altero nihil prorsus sit commune. Quare nec hodie inconcinnum est, comitem aut episcopum prouincialem esse siue *landsassium* & eundem tamen suffragii iure gaudere in comitiis. Notae sunt controuersiae de comitatibus Waldeccensi, Mansfeldensi aliisque. Quarum causarum patroni utinam magis uersati fuissent in rebus mediæ aevi & minorem in legibus Latii industriam habuissent.

§. VII. Ad extremum prouocat *KNIPSCHILDI- VS* cap. 5. n. 10. aduersarios, ut nominent imperialem ciuitatem, quae iure territoriali sit destituta. Imo addit: si neque imperator, neque imperium ius *exercent territoriale* in ciuitates imperiales, necessum est, ipsas eodem gaudere. Verum, quod ad primum attinet, catalogus illarum ciuitatum huc pertinet, ubi Caesar hodieque annua tributa uel ipse percipit uel adsignat eadem aliis; ubi uerbum auditur imperialis

IV. Error
lector, quod
iura imme-
diate com-
fundant cum
iure territo-
riali.

V. Error
lector, qua
facta mi-
scetur cum
iure.

lis sculteti des Reichs Schulzen; ubi ex codice privilegiorum civitatis constat, Caesares ei quaedam iura dedisse einige Herrlichkeiten / non omnia & singula in uno complexu die Landes Hoheit. Summatim, quae civitas complexum eius generis iurium docere nescit, illa sibi frustra adrogat iura territorialia. Ad alterum vero referenda sunt, quae cap. 6. §. 24. 25. & sequentibus scripsi, usurpare plura civitates, siue conniunte siue ignorante imperio, sed recuperandi iura propterea necquicquam amissa esse.

*VI. Error
scilicet, quo
nimis sunt
in enumeracione iurium, civitatis
compe-
tentiam im-
perialibus,*

§. VIII. Fidentior fere Knipschildio est novissimus disertator, qui omnibus civitatibus imperii immediatis singula tribuit regalia sigillatim, neque post monetandi & postarum iura ipsi occurrat aliquid, quod re ipsa illae non habeant. Verum enim vero iusto largius esse hoc adfertur, illae civitates comprobabunt, primo quae hodieque desiderant *iurisdictionem*, quam intra moenia etiam sua Caesaris esse agnoscunt, sculteto eius dem Reichs Schulzen demandata; deinde quae *iure belli* carent, quod Caesar eas armatae alicuius principis subiecerit aduocatione, die eiuem Reichs Vogt unterworfen seyn / cum, me auctore, inter munera eines Reichs Schulzen und Reichs vogts plurimum interfit, quamvis utraque etiam sparta pendeat quandoque ab arbitratu principis unius; post, quae Caesarii tributa solvunt annuatim; sum, quae peregrinos in publicis viis conductores habent; praeterea uestigalia & portoria in sua ditio-
ne solvunt peregrinis; porro peregrinos iudices habent

bent in causis maioris momenti Venen Graisch, Säl-
ten. Quae singula exemplis comprobare possem,
nisi mei instituti rationes ire iuberent per epitomas
neque e re sit, ciuitates imperiales officii sui admo-
nere sigillatim.

§. 1X. Quamuis autem ex haecenus allegatis Sunt quaedam ciuita-
tus instrua-
tae superioritate terri-
toriali. Quod
docetur ex-
emplis.
rationibus clare constet, ciuitates imperii *territoria-
lia iuran n secum ferre*; esse tamen quasdam ciui-
tates, quibus praecipui iure *superioritas territoria-*
lis debeatur, uel exemplo docere possum, dulcissi-
mae iterum patriae meae, Argentorati. Hanc enim
ciuitatem nullo non genere *superioritatis* territoria-
lis gauisam esse, plura comprobant argumenta. *Prin-*
cipio Argentoratum ante etiam, quam Germanico
imperio se addixisset, habuit antonomiam, quod
ostensum est *cap. 5. §. 32. 33. 34. seq.* Adeoque superio-
ritatem non accepit ab imperatore imperioque, sed
referuauit sibi illam, neque, nisi hac salua & integra,
fidem suam imperio addixit, ut uidimus *cap. 6. §. 22.*
Accedit, quod illa *praesumptionem* superioritatis ter-
ritorialis mereatur, cum *libertatem* habeat *reserua-*
tiuam, id est reseruando constitutam *cap. 6. §. 26.* Ne-
que aliquid ultra petiit obtinuitque ab Argentoraten-
sibus imperator, quam armorum societatem in expe-
ditione Romana *cap. 6. §. 11. 12.* quo tamen seruitii genere
supremi etiam in Germania ordinis principes electo-
res tenentur, ut manifestum sit, illud territoriali su-
perioritati necquicquam obesse uel aduersari. Unde
intelligo, quare aliter fidem suam Caesari reno-
uare noluerit, quam hac formula, *salua urbi liberta-*
te *cap. 6. §. 13.*

H 3

§. X.

*Argentoraten-
consium pri-
uilegium de
non prac-
stando homa-
gia impera-
tori.*

§. X. Illud uero prorsus fingulare, quod in mores iuerit apud Argentoratenes, ne imperatori fidei aliquam formulam *iurarent*, aliis imperii ciuitatibus solennissimam. Item enim habetur in *regeſtis Argentoratensib. tit. keinem Kayser swörn.* Verba ipsa sunt haec: zu dem ersten ist die Statt Straßburg also frey / daß man in keinen geschristten findet / daß von den zeiten Kayser Otten dritten / an. 1001. die Statt Straßburg dheimem Kayser oder Kunigie geschwohren hatt. Sondern ist Sie eins solchen durch ihrer Fromkeit / Truwe und Glouben / damit sie sich by und an dem heyligen Reich alzeit ehrlich / löblich / wol und gehorsamlich gehalten hatt / bis har gnediglich erlassen worden. Für alle andere Stätte deß Reichs / welche alle solche pflicht gethan haben und thun müssen. Als man diß auch schin hatt und schriftlich erfahrung. Eius immunitatis a iureiurando tantopere etiam studiosi tuerunt, ut, post Smalcaldienſe toedus, Carolo V. iterum conciliati, admodum difficiles essent, fidem ei instaurare iureiurando. Qui tamen casus singulares causas habuit, scilicet, ut animum hostilem eierarent ciues, quem ostenderant communis aduersus Carolum foederis socii. Ut adeo inde ad *homagia* ordinum imperii consueta alia, quae nouo cuique Caesari praestanda sunt, nullum filium consecutionis. Quo sine etiam formula accessit, qua contestati sunt Argentoratenses, quod tum factum sit, id praeiudicio non esse aut tollere posse eorundem a iureiurando immunitatem. Accipe formulam.

formulam an. 1547. scriptam, quae haec est: Nach dem in recht wol und heilsamlich zugelassen/ das der jenig so sich beschwerlichs Ingangs besaren oder besorgen muß/ daß ihme sein Handlung khünfftiger Zeit zu Nachtheil oder Abbruch seiner habenden Freyheiten und Herkommen gelangen mög/ sich seines Gemüts und Meinung durch eine öffentliche protestation, wie sich gebürt/ erklären oder erleutern/ und also seine Rechte/Freyheit und Gebrauch im in alle Weg nottürfftiglich vorbehalten mög. Hierauff protestiren und bezeugen sie die Edlen Gestrengen/ Ehrvesten/ Fürsichtigen/ Ersamen und Weisen Herren Meister und Rat der Stadt Straßburg/ daß sie durch ieszgethanen gegenwürtigen iren AActum oder Handlung/ irem unverdencklichen Herkommen/ libertet und Freyheiten/ daß sie zuvor nie keinem Römischen Keisern geschwohren/ damit keines Wegs einigen Abbruch oder Schmelierung gethan / noch sich dardurch andern nachkommenden Römischen Keisern/ gleichermassen zu juriren in einigen Weg obligirt oder bindtlich gemacht; sonder allein iesz regierender Keiserl. Majest. unserm Allergnedigsten Herrn/ vermog abgeredter und ussgerichter capitulation gehorsamlich Huldigung gethan haben wollen. wie auch der hochwürdig Fürst und Herr/ Herr Anthoni Perrenot von Granuelle/ Bischoff zu Arras/ der Keiserl. Majest. Oberster Rath/ in der gehapten Unterhandlung zu Nördlingen/ eins Ersamen Raths Gesanten mehrmals anedige Bertröstung aethan / daß gegenwertige Huldigung einem Ersamen Rath und gemein

meiner Stadt/ in künftigen Zeiten an dem alten Herkommen und liberteten / mit nichten präjudiciren oder verlezlich sein solte noch würde. Solchs alles und jedes protestiren/ bedingen und bezeugen sich bemelte Herren Meister und Rath/ in höchster und bester Form/ wie solchs von rechts oder gewonheit wegen / zum bestendigsten geschehen soll kan oder mag/ vor euch Herren Notari und gegenwertigen Bezeugen. Requiriren und ersordern auch euch Herrn Notari/ inen ampts halben diser Handlung eines oder mehr offen instrument, in gwonlicher Form uffzurichten und mitzutheilen/ sich haben im fall der Nothdurfft deren zugebrauchen; mit dem fernern Anhang/ daß sie diesen Vorbehalt oder Bedingung / weder höchstgedachter Kaisers. Maj. oder auch obangeregtem Nördlingischem Tractat oder Versünung keines wegs zu wider / Verkleinerung oder Abbruch gethan/ sonder allein us obgehörten Ursachen sürgerwendet haben wollen / davon abermals zierlich protestirend zc. Quam Caesaris mandataris, SELDIVS ille, rerum iuriumque Germanicorum callentissimus uir, tantum abest ut improbauerit, ut potius suo eandem adprobauerit calculo. Cumenim Argentoratensē iura haec sua eidem his uere rationibus alibi exposuissent. Des Schwerens halb zeigt man ihm ane / im Jahr 1552. daß ein Statt Strasburg von unuerdencklichen Jahren also herkommen / daß Sie nie keinem Römischen Kayser oder Künig geschworen. Es hetten auch Ihr Maiestat Vorfahren / Kayser Friderich und Kayser Maximilian sy by solchem herkommen blei

bleiben lassen. So war der Rath und die dreyzehner der tröstlichen hoffnung / Ihr Maiest. wurde es des Schwerens halben auch by dem alten herkommen lassen. Es wäre wohl nit ohne / es hätte der Rath nach vorhergegangener Ansuchung vermog der abgeredten capitulation / der Kayserl. Maiest. commissarien geschwohren und iuramentum fidelitatis gethan : aber sich dazumahl protestiret und bezeuget / daß er solches alles Ihr Maiest. in krafft der capitulation gethan. Und dardurch kein umgang wider der Stadt herkommen gemacht haben wolt. Wie dann auch in der handlung dazumahl Herr von Arras / selber denen Gesandten sagt : diß wer ein personal werck / gieng allein ichtige Kayserl. Maiest. person an (iuramentum esse de re conciliatione gratiae Caesaris facta post dissidia , sacrorum causa , excitata) und sollte derhalben in künftigen der Stadt nicht praeiudiciren. Reposuit Seldius, legatus Caesaris : So viel das schwören der gemin beträffe / hätt Ihr Maiest. das herkommen der Stadt nicht gewußt / sondern vermeint / es wäre der Gebrauch da / wie in andern Stätten. Und zweifelt er der Vice-Cangler (Seldius) nicht / wo Ihr Maiest. es bericht gewesen / So wird es nicht begehret haben. Er wolt es aber Ihr Maiest. anzeigen. Versehe sich gänzlich Ihr Maiest. wäre es by dem alten herkommen bleiben lassen. Is autem causae successus fuit , ut Caesar accepta excusatione , a iurisiurandii iussione desisteret , & ciuitas in *conraditorio*, quod dicitur , uictoriam reportaret.

*A negatione
homagii num
filium conse-
cutionis fit
ad iura ter-
ritorialia t.*

§. XII. Quamvis uero nescii non sumus, iuri territoriali neque homagia aduersari neque iuramenta fidelitatis; *deinde* etiam uinculum subiectionis, quod nuda promissione absoluitur, infirmius non fit eo, quod uestitur iuramento; porro fieri posset, ut landfaffio aut subdito ordinis alius sollemnitas iurisiurandi remitteretur, cuius tamen nexus eapropter ceteris neque laxior fit neque liberior; *post* tantus iuramentorum in Germania fit abusus, ut in uotis fit ciuium christianorum fides subditorum iniurata *Dn. Praeses in iure feudali iuxta mores medii aeuisc. I. cap. 4. §. 6. p. 70. 71. litt. x. ad extremum pluribus uafallis formula iurisiurandi sit remissa, quorum tamen eapropter non minora sint officia fidelitatis 2. F. 76. pr.* Verum enim uero cum tot argumenta alia militent pro libertate & iure territoriali Argentoratensis reipublicae; *Deinde* in tanta iuramentorum ubertate, quibus Germanicum imperium subditos suos & ordinis cuiuscunque proceres tenet, non sine graui fieri potuerit causa, Argentoratenses liberos mansisse ab iurisiurandi officio; *tum in reseruatua illa libertate, cap. 6. §. 21. 22. ostensa, fieri potuerit facillime, ut ciuitas inter illas condiciones, in quibus imperium Germanicum subiit, hanc etiam esse uellet, ne homagii iusto liberiori significatu suae libertatis sentire posset decrementum aut inde meruere aliquod periculum; tandem in medii quoque aeuu notitia illud reperiam, archiprincipes promiserint imperio fidem, non iurauerint inter argumenta libertatis & superioritatis territorialis omnino etiam*

etiam hoc esse existimo, quod fides Argentoratensium ab imperatoribus adstringi non potuerit ullius generis formulae iurisiurandi.

§. XIII. In hoc argumento de patriae meae iuribus iniquissimus quondam fuerat iudex, *Ioann. BRV-
NINGH, in dissertat. de homagio thes. 351. seq.* quae etiam inter *Basileenses* habetur uol. 5. Scilicet plura sunt, in quibus patriae iuribus obuiam it ille *Ictus*. *Primum* est, quarae hoc patriae priuilegium, de non praestando homagio in dubium uocat, quod hoc euertat rationem nexus, quo omnes ciuitates imperio tenentur. *Repono*, de imperialibus id tantum uerum esse ciuitatibus, non de liberis quibusque *von freyen Reichs-Städten*, quae post alia praecipui iura etiam id habere possunt, ne obligent se iureiurando. Et, ubi pacta loquuntur, frustra disputatur de rationibus ordinariis. *Deinde* dicit, Argentinam uillam fuisse regalem, quae haud dubie regi fidem iurauerit. *Resp.* Neque primum uerum esse, neque alterum. Non illud, quia loquimur de tempore postcarolinico: neque etiam hoc, quia liberrimi etiam nexus ciuitas Caesari indulgere potuit intra moenia sua palatium, absque ullo eiusdem detrimento. *Post*, urget, Caesaris uix operae pretium habuisse, iusiurandum instaurare in oppido tantopere a limitibus Germaniae remoto. Verum in eo pulchre se decipit auctor, partim quod Argentorato uicinae urbes Caesari fidem iurauerit perpetuo constanterque; partim quod non ipsis Caesaribus, sed eorundem *commissariis* iurare soleant ciuitates, ut graue non potuerit

*Brauingii
Icti iudicium
de patriae
iuribus ini-
quissimum
in hoc argu-
mento.*

tuerit esse id officium imperatoribus; partim, quod tantae desidiae inculari non possint Caesares, quasi neglexissent primarias urbes in confiniis; id potius esse uidetur imperii, curatiorem habere rationem urbium in extremitatibus sitarum, quo facilius fieri potest, ut illæ officii forte sui obliuiscantur, cuius eo sollicitius debent commoneri. *Praeterea* instat inimicus scriptor, Argentinam tamen Caesari iurauisse post Smalcaldicum foedus *HORTENSIO lib. 6. Lud. ab AVILA* aliisque eius aevi historicis testibus. Verum in praecedenti §. *12. b. c.* dictum iam est, istud exemplum singulare fuisse, quod nec quicquam referri possit ad casus ordinarios. Id quod in *contradictorio*, ut dicitur, obtinuisse Argenteratenses, uel ipso Caesareo legato teste, supra p. 67. commemorauimus. Cetera, quae lectus iste habet, nullius momenti sunt & adeo barbare scripta, ut enarratione uix digna esse, uideantur.

CAP. VIII.

NENIAE ICTORVM
DE CIVITATIBVS MIXTIS,
von halben Reichs-Städten.

§. I.

*Mixtas esse
ciuitates alii
negant affir-
mantque
alii*

Inter discrimina nexus, quo ciuitates S. R. imperio sunt addictae, ille etiam habetur, quando docent lecti, aliquas ciuitates non uniuerse imperii esse, sed ex parte tantum; ita scilicet, ut in aliquibus imperio

perio absque intermedio pareant domino territorio; in aliis autem huic obsequantur. Es wären einige Reichs-Städte/ welche von dem Reich die Regalia hätten/ im übrigen aber sich der Landeshoheit anderer Reichs-Stände unterworfen fänden. Negant hoc aliqui lecti, utpote *Andreas KNICHEN*; *Ludou. CRAMPIVS*; *Hieronimus LAMPIVS*; quos etiam *PAVRMEISTER* laudat lib. 2. cap. ult. n. 17. 31. Verum pro hoc discrimine acriter pugnant alii, quorum loculos excussit *Philipp. KNIPSCHILDIVS* lib. 1. c. 3. n. 8. *seqq.* Tempori et chartae parcendum esse puto, quin utriusque partis recenseam argumenta. Nil enim quicquam eis inest, quod solidum queas adpellare.

§. II. Mihi ergo quae sententia in hac scena sit, breuiter explico. Ciuitates diuersimode mixtae audiunt. Nos singulorum significatum rationes habebimus figillatim. Principio illas dicunt mixtas, quae quidem dominio territoriali alius exemptae sunt; sed tamen a Caesare imperioque nondum obtinere ius suffragiorum in comitiis. In quo numero Hamburgum habent, quam ciuitatem neque matriculae inscriptam esse, putant, neque iure uti suffragii in comitiis, *PAVRMEISTER* lib. 2. de iurisd. cap. ult. n. 30. *KNIPSCHILD* lib. 1. cap. 3. n. 37. Verum enim uero, uti egomet non audeo, mentem declarare in hypothesi; ita de hoc genere ciuitatum dicendum est aliquid summatarum. Scilicet olim omnes ciuitates etiam mediatas & prouinciales suffragium in comitiis habuisse, explicui cap. 4. §. 6. fieri itaque non

Sed neutra pars ex rationibus idoneis.

Opinio singularis de diuerso mixtarum significatu. Prima illarum, quae iure destituuntur comitiales

*quae sunt
quae sunt
quae sunt
quae sunt
quae sunt
quae sunt
quae sunt
quae sunt*

Quia post
mactae sunt
libertatem
quam medi-
atae cinita-
tes ab impe-
rii comitiis
coepere abes-
se.

potuisse, aliquis existimet, ut ciuitas, a superioritate alterius libera, *coimperio*, quod in comitiis se exerit, destitueretur. Sed pariter indicatum est *cap. 5.* ut comites & nobiles animum deposuerint, accedendi comitia; ita etiam horum exempla municipales ciuitates imitatasuisse & incepisse a comitiis abesse. Ciuitas ergo post haec tempora quae a principe territoriali manu est missa, libertatem quidem accepit necquicquam uero in comitiis *coimperium*. Ex quo scilicet in mores iuerat, ad imperii conuentus tantum ordines admittere, in classe & matricula comitali nominatim recitatos. Ciuitas itaque, hoc modo manumissa, libera erit, eine freye Stadt des Reichs oder eine nicht mit regierende Reichs-Stadt *cap. 6. §. 16.* Quamvis enim illa merito exigere queat ad comitia accessum: Illud tamen non ipso iure fit, sed rite, ordine & decreto interueniente Caesaris imperiique. Ad eandem plane rationem, qua nobilis immediatus, ad comitis dignitatem euectus, ditione etiam eius in S. R. I. comitatum uersa, facilem & expeditam uiam habet ad locum inter *coimperantes* in comitiis obtinendum. Caesaris tamen praecedente intercessu, Ceterum illud etiam quaeri solet, num ciuitas eius sortis *imperio teneatur ad collectas imperiales?* Non requiro hic singulares collectas, quae Caesaris sunt in ciuitatibus imperialibus, quae additam non habent libertatem, a quibus omnino absoluuntur illae, quae non Caesari *immediatam* debent, sed suo cum principe territoriali pacto & contractui *cap. 6. §. 9.* uerum quaestio in-
stitu-

Num ciuitas
libera sine
coimperio et-
sam tenca-
sus ad ordi-
narias impe-
rii uniuersi
collectas?

stituitur de tributis, quae omnibus imperii ordinibus sunt communia von gemeinen Reichsanlagen oder den so genandten Römerzügen. Atque hoc ultimum est, quod Hamburgenses Caesari quondam disputarunt; ex ea ratione, quoniam Holsatiae dux illorum etiam causa tributa praestaret imperio, ut adeo ciuitas ipsa hoc onere imperio non teneretur. Habetur haec disputatio cum apud Ictos camerae imperialis; tum in actis Hamburgensium publicis, quae per summam exhibet *DANKWERTHVS in Holsatiae descript. cap. 12.* Plerorumque iudicio tum pessime sibi consuluerunt Hamburgenses, in eo, quod tributa imperio praestanda; transferri uoluissent in Holsatiae dominos. Notum enim est, Holsatiae tum aduocatos hoc usos fuisse dilemmate: *Hamburgum aut ciuitas imperii est aut ducis Holsatiae; primum non est uerum, tributa enim non soluit imperio, quod omnibus ordinibus est solenne; ergo alterum est dandum & Holsatiae ducibus concedendum ius subcolle&andi Hamburgenses.* Verum esse potuit, ut Hamburgensis ciuitas inter alia genera libertatis, hoc quoque mercaretur a ducibus Holsatiae, ut illi pristina imperio tributa praestarent, quae praestitissent antea, ut adeo imperio nil decederet in summa, quam ante ab Holsatis acceperunt. Ipsa uero ciuitas permaneret libera. weil selbige von Holstein bey dem Reich übertragen würde. Quod pactum si uerum esset, in imperii postulata H. ex consilii magis, quam iuris rationibus putauerim concessisse, Verum id facti est, adeoque probari debet a parte, illud allegante.

Alias

Alias enim regula iuris etiam hic ualet, quod res trans-
eat cum onere, ad quemcunque uadet l. 23. si is, cui opus
ff. de noui operis nuntiat.

Secundo
mixtae ad-
duntur quae
ex parte do-
mini parent
territorii

§. III. Deinde *mixtas* adpellant eius praecipue
generis ciuitates, quae siue in comitiis locum ha-
beant, sin minus, *in plurimis tamen casibus pendeant*
a domino territorii, ut adeo partim imperiales sint,
partim etiam prouinciales sicque ex utraque parte
mixtae. Fieri autem id potest multifariam, & cui-
que classi peculiare sunt rationes, ut adeo sibi non
constent Icti qui eas inuicem confundunt com-
miseruntque. In horum numero est *KNIRSCHIL-*
DIKS lib. 1. c. 3. cum eoque tantum non omnes Icti
alii.

uel alio prae-
ter ciuita-
tem intuitu.

§. IV. Principio fieri potest, ut *ciuitas non sui*
causa, sed regionis ergo aliunde quaesitae dominum
agnoscat territorii. Ut enim municipium fere nullum
extra muros aliquid habet ditionis: ita neque plus
dandum ciuitatibus imperialibus. Quamuis enim
pleraeque earum postea latifundiorum dominae fa-
ctae sint, non tamen plus illae iuris acceperunt in istis,
quam pristinis tuit possessoribus. Adeoque dubi-
tare nemo potest, quod ciuitas sui causa imperialis
& libera, intuitu tamen regionum postea acquisi-
tarum in clientela sit principum aut ordinum a-
liorum. Verum enim uero tantum abest, ut eius
fortis ciuitas inde uel in *libertate* uel in *immedietate*
aliquid patiatur detrimenti; quantum abest, de

regis maiestate aliquid decedere, si ipse extra regnum, possessiones habeat, alii principi clientelares. Ut adeo frustra prolixus fit in hoc argumento *Knipschildius lib. 1. c. 3. n. 22. 26.*

§. V. Si uero *ciuitas sui* ergo alium post imperatorem dominum in aliquibus causis agnoscit: iterum res haec inuicem meretur discerni. Quando enim ipse imperator suo nomine praefecit ciuitati imperiali principem, ut non propria, uerum Caesaris & imperii auctoritate sparta hac ille defungeretur: illa ciuitas libera esse desinit, nec quicquam uero desinit esse imperialis. Quorsum exempla illarum urbium pertinent, quae *scultetos* uel *aduocatos* habent imperiales, wo der Kayser noch seine Reichs-Bögte oder Reichs-Schulzen hat. Exultat itaque huius sortis ciuitas e classe urbium imperii mixtarum.

§. VI. Alia iterum ratio est earum, quae cum antea liberae essent, ex consilii tamen rationibus est factum, ut se in tutelam alterius committerent atque tutori suo uel *iurisdictionem* uel *ius armandiae*, *aperurae*, uel aliud quid deferrent. Neque uero huius etiam generis urbem egomet expungerem e catalogo imperialium. Partim quod ciuitatis & in libertate & in immedietate limites paulo mutati & adstrictiores redditi sint, ipsa uero libertas & immedietas, haudquam sit deleta: partim etiam, quod illi, qui urbi aliquid de utroque disputat, onus semper probandi incumbat, ut fieri non possit utriusque extitas esse rationes.

uel inuicem
ipsum ciuita
tis,

in qua b) ali
us nices goris
imperatoris
& imperii

Volc) sua ei
dem praest
auctoritate
dque uel ur
ibi debet.

uel. d. s. s. t. i. m. e. t.
re. s. e. r. u. a. t. i. o. n. e.

§. VII. Tandem aliud iudicium illae ciuitates uolunt, quae ex parte tantum manumissae sunt a domino territorii. Vti enim unum priuilegium non secum trahit alterum: ita singularium priuilegiorum consecutio nomen non meretur *imperialis ciuitatis*. Primo enim eius generis ciuitas in tantum prouincialis manet, in quantum docere nescit libertatem. Sit deinde passum esse dominum territorii, ut ciuitas *prouincialis* locum occuparet in comitiis; hoc tantum abest, ut territorii iuribus damnum dederit, quantum abest, omnes principes & comites, qui in comitiis suffragia habent, territoria possidere. *immediata cap. 4. §. 6.* Hoc igitur genus ciuitatum iure meritoque inter prouinciales referunt *Knipchen*, *Paurmeister* aliique, ut frustra sint, quae ex aduerso contendit *Knipschildius*. Quod si enim aliquis eas imperiales dixerit, id admodum peruerse fieret. Neque alia ratione, quam illa, qua hodie omnes ab imperatore adpellati comites audiant *Reichsgrafen* / quamuis comitatum ergo sintque manentque *landsassii*.

Imperiales
igitur ad
pellatio mix-
tarum.

§. VIII. Atque hae causae satis esse possunt ad ostendendum, fabulas agere lectos, quotquot in systematibus suis nenias nobis canunt de ciuitatibus mixtis. Nam *primi* generis ciuitates controuersia haec prorsus non tangit. *Alterius* & *tertii* ordinis statum *libertatis* mutant, non *immediatis*, ut adeo nihilominus sint audiantque *imperiales §. 3. 4. 5. 6.* *Vltimae* classis autem ciuitates municipia sunt, nec quicquam uero propter ali-

aliqua priuilegia imperiales dici merentur §. 7. Et hoc est, quod hactenus dedimus comprobatum.

CAP. IX.

FABVLAE ICTORVM
E CIVITATIBVS HANSEATICIS

Bon Städten in dem Hansebund.

§. I.

IN numero mixtarum, quas modo reieciimus, ciuitates inprimis *Hanseaticas* habent cum *KNIP-SCHILDIVS lib. 1. cap. 4. n. 1.* tum alii fere omnes cum illo lēti. Quibus etiam accedit *WERDENHAGEN*, qui ex instituto grande uolumen scripsit de rebus publicis *Hanseaticis*. Amplissimas iste liber descriptiones urbium eius nominis habet; sed hanseatici foederis solidas rationes nec quicquam adsequiur attingitque.

§. II. *Hanseatica* uero illa ciuitas dicitur, quae *magni foederis est socia, maritimarum commerciorum ergo cum plerisque Europae regibus & rebus publicis instituti.* Nam *Hanse* uetustioribus *Anglis* *societas* tuit, quod teste scimus *Skinnero in etymolog. parte 1. & 3. f. b. u.* Neque mirum, *Anglicam* linguam rei nomen dedisse. Habet illa uetustiores *Saxonici* sermonis reliquias. Atqui ciuitates *Saxoniae* inferioris toederi *Hanseatico* initia dedisse, disci potest ex *Cranzio*, quamuis res ipsa quoque loquatur, cum huic inprimis *Germaniae* plagae urbes sint, celebres negotiis maritimis. Verbum itaque *HanseStadt/urbera*

hem significat foederatam aut foederis sociam. Inde formula ad *hansam* idest societatem admiffus, quam adtert *FRESNEVS* sub h. u. 699. Quod etymon adeo planum & apertum esse mihi videtur, ut opus non esse existem infeliciois mineruae partu alio. Post autem factum est, ut *Hanse* praecipuo ac solenniori significato pro mercatorum societate acciperetur. Quapropter supremus mercatorum praefectus Ratisponensium audit *der Hans-Grav*. Quod diploma ostendit *FRIDERICO II.* largitore *Ratisponensibus* concessum an. 1230. *cines potestatem habebunt eligendi * HANSGRAVIVM, qui disponat & ordinet extra civitatem & non intr a ea tantum, quae respiciunt negotia nundinarum* In de etiam *hansa* pensitatio pro mercibus exfoluti solita. Ita enim charta apud *FRESNEVM* p. 699. gloss. an. 1127. *quisquis ad terram imperatoris pro negotiatione sua perrexerit, a nemine eorum hansam solvere cogatur.*

Maxime mercatorum unde Hansatica civitas foederati commercii.

Causa & finis hujus societatis.

§. III. Scilicet Germaniae interioris civitates in commerciis maritimis varia senserunt ab exteris regibus impedimenta & damna. Cumque civitates singulae sibi consulere nescirent sigillatim: maxima earum pars uniuersim coiuit inique foedus inuicem mutuae defensionis, in oris extra Germaniam. Fit codex, in quo nomina scriberentur earum civitatum, quae foederi accessissent. Instituitur aerarium, unde rerum administrarentur, quorum opera cum exteris regibus & rebus publicis ageretur. Mittuntur itaque a societate siue *Hansa* Teutonicorum mercatorum legati ad omnes Europae re-
ges

ges, res publicas & principes, qui pro commercii^s maritimis colendis augendisq; contractus offerrent. nomine omnium Hanseaticarum ciuitatum inuendos. Argumenta eorum fuerant, ut ciuitatum Hanseaticarum terra marique singularis esset securitas, a praedonibus bellisque libera; ut uectigalium certa & stabilis ratio, quae augeri non possent una parte inuita; ut albinagii iura cessarent aduersus Hansae huius mercatores & quae sunt generis eiusdem. Quorum pactorum tabulas cum *Hispanis, Anglis, Gallis, Belgis, Suecis, Danis, Russis, Persis* aliisque initorum, inuenire licet apud *Ioan. MARQUARDVM parte 2. de iure mercatorum* tota ad an. 1648. Post illa enim tempora Hanseaticae urbes multoties pristina pacta uel renouarunt uel inierunt noua, praesertim in solennioribus pacificationibus Europae. Ita sermone habeo domini *Praesidis*, in Risuicensibus tabulis aliquod genus uectigalis remissum fuisse a Gallis ordinibus foederati Belgii. Aegre autem id tulisse Hanseaticum legatum, Gallisque pacta ostendisse, quibus partium haec studia aduersa essent, si ante Hanseaticas ciuitates aliis populis in Gallia aliquid daretur praecipui; deinde etiam indicasse damna, quae inde ipsi G. li sensuri sint. Ita enim Hanseaticas naues dispelli de Gallia. Cum maiori longe compendio uina Gallica Hanseatici mercatores redempturi sint ab Amstelodamensibus, a magni momenti onere liberis (weil sie das Zafgeld nicht bezahlen durfften:) quam praestito hoc tributo in Galliam ea causa mitte-
re nauigia. Quo etiam factum est, ut Galli secreto at-

que arbitro remoto cum Hanseaticis legatis paciscerentur.

Facies Hanseatici foederis hodierna.

§. IV. Ceterum facies *Hanseatici foederis*, quam hodie prae se fert, illa est, quae sequitur. Sociae huius foederis urbes, quarum numerus olim centesimo paulo sui minor, hodie non nisi tres sunt, 1) *Hamburgum*, 2) *Brema*, 3) *Lubeca*. Aliae enim foedere hoc exclusae sunt delicto; aliae uel sublatis uel diminutis commerciis illud deseruere; plures a principibus suis interdictae sunt, quin foedus porro colerent; pleraeque superiori seculo, cum an. 1666. fatali illo incendio *aedes Hanseaticae* (*das Hanse Haus*) Londini conflagrassent, posteaque ad illas reparandas sociae ciuitates impensas facere iuberentur, ad declinandum eas, ipsi demum foederi nuntium miserunt, ut post *trigam* ciuitatum alia non superesset. Quamuis audiuerim, aliquas huius neglectus poenitere, *Coloniam* maxime, quae maiorum intempestiuam parsimoniam hodieque incusat. Quod huic ciuitati neque sui causa neque archiepiscopi sui intuitu uiri rerum gnari auctores esse possunt, ut ea negligant, quae ad praesidia auctoritatis aliquid conferre uideantur. Tres autem ciuitates iura, commoda, leges, ordines, priuilegiaque Hanseatici foederis etiam nunc rite feliciterque tuentur. Vt frustra lecti sint, qui *Hansam* Teutonicam uel sublata esse perhibent uel temporum aerugine obliteratam.

*Peruersae
istorum doctrinae.*

§. V. Iam ad peruersas quorundam istorum doctrinas pedem moueo, quas ipsi de foedere Hanseatico
fo-

solent fouere. *Primo* hanc ciuitatum societatem siue *hansam* perfidiae & perduellionis incusant, siue *imperiales* illae fuerint siue *municipales*. In primo enim genere *Caesari* imperioque iniuriam fieri opinantur: in altero domino ac *principi territoriali*, si ciuitas, quae in tutela uel *Caesaris* uel *principis* agat, sibi ipsi consulere & inire uelit alieni patrocini leges, ita *Warcmund* ab *EHRENBERG* cap. 2. de foed. n. 44. aliique. Verum licet ipse largiar, foederis iura neque imperiales habere ciuitates, nisi simul liberae sint, neque municipales. Scilicet in rebus, tutelae uel *Caesaris* uel *principis* territorii subiectis. Cum uero *hansa* Teutonica non iura respiciat, quae intra Germaniae uel imperii limites continentur, sed causas maritimas, ubi neque *Caesaris* neque principum territorii ulla auctoritas, neutrius illa dominio quicquam potest detrahere. Ut taceam, *hansae* pacta omnia hos limites habere; ne illa uel in territorio Germanico foederatum obligent uel *Caesaris* imperii aut *principis* iuribus quicquam detrahant. Quid? quod *Sueciae* & *Daniae* reges suis id gratis dederint municipiis, ut hac ratione *hansae* Teutonicae & ipsae accederent, cum in eius numero fuerit ipsa *Holmia*, certissimo argumento, eandem *principis* iuribus nequicquam obesse.

§. VI. Deinde aduersus *hansam* urbium Germaniae leges imperii adferunt, quibus urbes foederibus interdicantur. Utpote in tit. 15. A. B. in capitul. *Iosephi* artic. 21. Ita *ARUMAEVS* disc. 5. ad A. B. conclus. 9. *CARPZOVIUS* in L. Reg. c. 6. sect. 10. n. 13.

rum.

quod Hansaticum foedus potius dicenda perduellio.

b) hansa legibus imperii improbetur.

rum leges imperii toedera prohibent in causis ad imperium aut principis territorium pertinentibus, sed illas *hansam* Teutonicam non tangere, dictum est c. 9. §. 5. Deinde *Carolum quartum* in *AB. tit. 15.* Hanseaticum foedus non improbasse, illud certissimo nobis est argumento. Quoniam eiusdem imperatoris auctoritate est factum, *Brunsvicum hansa* ciuitatum delicto exclusa an 1383. in illam *Lubecae* solenniter reciperetur. *Brunsvicenses* tamen poenitentiam uudis pedibus nudatoque capite cereos e *D. Mariae* templo in praetorium portare & ubi ingeniculati ueniam precari coacti sunt, uerbis scribo alius, qui ea ex *CRANZIO* lib. 9. *Vandal.* c. 7. desumpsit. Cuius rei auctor esse non potuisset *Carolus IV.* si *hansam* urbium ullatenus improbauisset. Taceo, *urbes hanseaticas* superiori seculo multoties pacificationum tabulis inscriptas & auctoritate Caesaris imperiique pacis socias dictas esse. Quod uidere licet in *Risvicensibus* an 1697. *artic. 72.* Ut adeo solenni imperii concentu *hansa* Teutonica adprobata sit, tantum abest, ut credamus, ei leges imperii unquam aduersas fuisse.

c) hansa ciuitates red-
das mixtas.

§. VII. Porro multiplex damnum, quod imperii iuribus *hansa* urbium attulerit etiam ex eo putant intelligi, quod ita factum sit, ut ciuitates, e puris euaferint *mixtae*. Hoc errore ipse *KNIPSCHILDIUS* labitur lib. 1. c. 4. n. 1. tam insignis alioquin Hanseaticarum patronus. Si enim ciuitas, *hansae* adscribenda, imperialis sit, Caesarem in ea toederis iura amittere, si autem sit prouincialis idem damnum pati principem

pem territorii. Fateor, ita principes imperii hodieque philosophari. Quo factum est, ut illi municipia ex albo hanseaticarum pridem expunxerint *cap. 9. §. 4.* imo in Ristucensi pacificatione *legatus Bremensis* inter Hanseaticos comparere dubitauerit, ne Sueciae regem, eius pacis arbitrum offenderet & lites de *immedietate* in memoriam ei reuocaret. Ex eadem causa Frisiae tum *legatus, Auemannus* inuido oculo articulum suspexit, quo *Embda* accensita est ciuitatibus hanseaticis. Ego autem neutri aliquid ex *hansae* iure metuendum esse, existimo. Nam *§. 5. h. c.* iam ostendi, quaestionem non esse de rebus iisdem. Iure quippe foederis Hanseatica etiam ciuitas manet destituta in causis, ad *imperium* aut *territorium* pertinentibus, quamuis idem in illis exerceat, quae neutro iure tenentur. Quorsum causas maritimas refer & in locis extraneis mercatus. Sophismate igitur se irretiunt *ignoracionis elenchi*, quotquot haec inuicem iura pugnare opinantur. Quodsi autem in uado sint & Caesaris & principis iura apud ciuitatem, *hansae* adscriptam: causa non superest, quare uel ullam status deminutionem fingere possimus. Aliud est, si *hanseatica* quandoque ciuitas abusa est *hansae* priuilegiis, ad imperii uel principis iura excutienda aut deminuenda. Tum enim ignorantia administratorum in culpa fuit, qui principi hoc glaucoma de oculis nesciuerunt remouere.

§. VIII. Praeterea peregrinitatem *hansae* ex imperii RECESS. AUG. an. 1548. §. 48. arguunt hisque ibidem uerbis um Bericht einzunehmen / wie es um
 L
 d) *hansae iurium nescii sint ordines imperii,*
 uel

viel gemeldte See und Anse Städte gelegen / wer dieselbe seyn / wie sie genannt / wo sie gelegen / ob und wie sie seynd dem Reich oder andern Ständen unterworfen. Imo multo etiam post *Rudolf. II.* imperator an. 1606. a Lubecensibus petiit, qua urbe Hanseaticarum reſtrice, ut hanſeatici foederis instrumenta & catalogos sociarum urbium Caesari transmitterent, quarum litterarum nos admonet *LIMNÆ-VS lib. 7. iur. publ. c. 1. n. 79. Sub & obreptionis itaque hanſam* ideo arguere & ita improbare solent iſti. Verum nihil noui est, quod Germania Germaniam ignoret. Et utinam eſſet uir, in rebus mediæ æui uersatus, qui *errores historicos* in ipsiſ imperii *recessibus* ex instituto adnotaret. Carolo enim quarto foederis Hanſeatici rationes nec quiquam fuiſſe ignotas, illud quidem uidimus *cap. 9. §. 6. Quid? quod ex imperii adlegato Reſeſſu AVG. an. 1548. §. 47. & 48.* pateat luculentissime; non solum, quod imperii ordines suam in hoc argumento inscitiam agnoscant, sed etiam ex errore dicta reuocent cupiantque de uerioribus Hanſeaticarum ciuitatibus edoceri. Scilicet indixerant ordines *Hanseaticis ciuitatibus* collectas aduersus Turcica bella uniuersim. Explodere autem non poterant non huius generis indictiones *Hanseaticae*. In quacunque etiam classe constitutae eſſent hae ciuitates, causas habuere ad improbandum & exhibendum. *Imperiales* enim urbes in matricula fuerant notatae, quas summas nulla difficultate, sine ulteriori imperio exsoluerunt; *provinciales* tributa princeps uel dominus exsoluit, territorii, cui dein-

*Error. Rec. I.
quod hanſeaticae ciuitates
collectari possunt
ſunt ſigillatim.*

deinceps ius fuerat *municipia hanseatica subcollectandi*. De ceteris, quae *extra imperium* fuerant sitae, tantum abest, ut imperium aliquid potuerit statuere, ut potius error satis apertus sit, ordine imperii tum ea haeresi obcaecatos fuisse, omnes *hanseaticas ciuitates* fidem imperio addixisse. Ex quo multiplici errore satis constat, nullam *Rec. Aug.* esse in hoc argumento auctoritatem. Taceo quod neque *imperiales* neque *landsassiae* ciuitates opus habuerint, ante uel a Caesare uel a principibus territorii consensus petere, quam *hanseae* Teutonicae accessissent. Ut adeo neque *RECESSVS* uerus sit neque ueritas eius obesse queat legitimis rationibus hanseaticarum.

§. IX. Neque illud in hoc argumento aliquem potest offendere, quod tolac *ciuitates hanseae* fidem dederint, *nulli uero ordines generis* alius. Ut adeo hunc sibi finem propositum habere uideatur *hanseaticum* foedus, quo ciuitates, omni imperio abiecto, se adlerent in plenam libertatem. Verum enim uero quod ab hac societate principes sibi temperauerint, id causas longe alias habet, quam perfidiam ciuitatum. Ut enim moribus cum patriis, tum aliorum regnorum firmissimum est, mercatus & nundinationes longe alienos haberi ab infimi etiam generis nobilitate: ita etiam rem suo ordine indignam esse credere dynastae, comites, principes, ut mercatorum societati siue *foederi hanseatico* adscriberentur. Sortis autem paulo maioris principes ipsi sigillatim agere potuerant cum regibus & rebus publicis extra

c] *nulli sint principes hanseatici.*

neis, ut his societate aliorum non opus esse uideretur.

1) rationes
illor. infirmae
sunt quibus
hanſam urbi-
um tueantur.
2) quod defen-
ſio ſit iuris na-
turalis.

2) finis quod
que foedus ex-
cuſet.

3) Foederum
plurima ſunt
exempla.

4) hanſeati-
car. ciuitatem
pleraque ſunt
imperiales.

§. X. Ceterum illud largior, infirmis omni-
no rationibus uti cum aliis *LEIS KNIPSCHILDIVM*.
I. c. 4. n. 25. in iure defendendo foederis hanſeatici.
Quo fere melior non est *ANONYMVS* auctor *der*
vereinigten deutschen Hanſe-Städte/qui hoc tamen
argumentum tractauit ex instituto. *Principio* dicunt,
licitam eſſe deſenſionem, etiam per foedera, ſi quis
credat ſe oppreſſum iri. *3 ff. de iuſt. & iure* & ibi do-
ctores. Sed inconcinnum hoc eſt hanſae Teutonicae,
quippe quae ſocietas fundamentum habet non dam-
ni uitandi, ſed captandi lucri. Ratio autem legis na-
turalis primum innuit, non alterum. *Deinde* putant, fi-
nem bonum excuſare cuiusuis generis foedera, *Euer-*
hard. in topica legali ſub u. finis. MYNSINGER lib. 6. ob-
ſeru. 2. n. 4. Verum aliud eſt, excuſare ſem aliquo
iuris colore; aliud rem habere *legitimam*. Vltimum
fuerat demonſtrandum, non primum. *Poſt* moribus
Germaniae conſtitutum eſſe, putant, ut ciuitates ſibi
proſpiciant foederibus *Ehrenberg cap. 2. de foed. n. 229.*
Veruntamen hoc dicendum eſt in ſtatu reipublicae
tantum extraordinario. Alias enim omne foedus
ſpeciem rebellionis habet, quod in iur ſine conſen-
ſu domini territorialis. *Praeterea* pleraſque han-
ſeaticas ciuitates eſſe imperiales perhibent, quibus
foederum iura nequeant diſputari. Sed quid tum
de hanſeaticis municipiis? Imo neque imperialibus
foederis iura danda eſſe, niſi quae & liberae ſimul
ſint, diſputauimus *cap. 7. Vltimum* potiffimum re-
fu-

fugium in praescriptione immemoriali ponit KNIP-^{5) Omne uil-}
 SCHILDIVS lib. 1. c. 4. n. 7. 8. quo se tueri queant han-^{um hanse di-}
 seaticae ciuitates aduersus cuiusuis generis dispu-^{luere tempus}
 tationes. Tempus enim immemoriale habere uim
 priuilegii MASCARDUS de probat. conclus. 122. n. 43.
 uim concessionis a principe factae GAILIVS lib. 1. ob-
 seru. 21. n. 15. in fin. uim regii ad sensus COTHMANNVS
 uol. 2. consil. 79. n. 72. tantumque posse tempus imme-
 moriale, quantum imperator Consil. MARPVRG. uol. 1.
 conf. 9. n. 3. acquiri ita regalia MYNSINGER lib. 1. ob-
 seru. 30. etiam principis reseruata & alia iura non prae-
 scriptibilia MEICHSNER tom. 3. decis. 6. n. 8. & quae ne-
 niae sunt generis eiusdem. Has uero cum ex rationi-
 bus & legibus ipsis cap. 6. §. 29. 30. seqq. plene plane-
 que confutauerim, non opus esse puto, partium stu-
 dio correptis uel auctoritate obcoecatis doctoribus
 aliquid opponere. Iple potius largior, nisi firmio-
 res iuris hanseatici rationes fuerint, herbam porri-
 gendam esse parti aduersae, ut hanseaticae, quae su-
 persunt urbes, ex albo imperii expungerentur. Ve-
 rum aliam nos uiam ingressi sumus §. 5. b. cap. ut ha-
 etenus dicta causam non ferire aut tangere uidean-
 tur.

§. XI. Postquam igitur hansem siue nundina-
 toriam societatem neque imperii iuribus neque ter-
 ritorii quicquam obesse, satis superque dedimus
 demonstratum, quaedam dubitationes restant,
 etiam nunc in hoc argumento breuiter explicandae.
 Principio quaeritur, num filum consecutionis sit ab
 hanseatica ad patriam ciuitatem? Quamuis uero ita

Num in han-
 seaticis urbes
 etiam pere-
 grinat?

omnino esse uideatur, quod *hansa* societas Germanica sit, quae reiiciat socios peregrinos; quod ipse imperii *REC. AVG. an. 1548. §. 47. 48.* hoc argumento *Rygam, Dorpatum, Regiomontium, Dantiscum, Elbingam* ad imperii comitia uocauerit indixeritque eis collectas, quod illae urbes in albo haberentur *hanseaticarum*. Cum uero *Holmia* non minus in hanseaticarum ueteri matricula extet; *deinde* clarum sit, Germanico imperio nil quicquam iuris neque in *Liouoniam* neque in *Porussiam* ullo unquam tempore fuisse, quod plene luculenterque *Dn. PRAESES* olim in *Porussia uindicata aduersus iniqua ordinis Teutonici postulata part. I. §. 7.* probauit confecitque; praeterea ciuitatum *hansa* nulla Germanici imperii negotia respicit, sed causas extra imperium maritimas, ut adeo nil obstat, quo minus peregrinae urbes eidem accedere queant. Frustra itaque, meo iudicio, & olim fuere & nunc sunt *lcti*; qui eo, quod ciuitatem in *hansa* Teutonica deprehendunt, eandem Germanici quoque imperii albo uolunt inscribere. Vti enim Teutonici milites post Germanos etiam fuere Itali, Angli, Galli, quamuis summa ordinis istius fuerit penes Germanos: ita nihil obtuit, quo minus *hansae*, apud Germanos institutae, ciuitates etiam peregrinae adsociarentur, Haecenus de nexu hanseaticarum cum imperio.

CAP. X.
DE DISPARI CIVITATVM COLLEGIO ET
VTRIVSQUE PRAECEDENTIA.

§. I.

Vti de nexuum discrimine plerique tacent, quibus imperio Germanico parent ciuitates diuersimode: ita etiam temporum obliuione factum est, ut omni earundem ordine neglecto, idem omnibus sit locus, honor, dignitas, amplitudo.

Hodie unum omnibus ciuitatibus est collegium.

§. II. Quondam ut rationes utriusque diuersae fuerant: sic & classes diuersae, diuersa loca, sedilia, mensae. Vnum enim coetum eumque honestiorem in imperii comitiis liberae ciuitates absoluerunt: alterum uero hocque interio- rem constituerunt illae, quae fuerant tantum imperiales. Die Städte machten auff den Reichstag Zwey collegia aus: eines die freye Reichs-Stadt; das andere die bloßen Reichs-Städte. Docebo hoc discrimen ex idoneis argumentis, & ostendam rem planam & apertam temporum aegrine tantopere obliteratam fuisse.

Quondam alius locus liberis fuit imperialibus iterum alius.

§. III. Principio diuersitas collegii inter imperii ciuitates constat ex ipso iure comitorum. Nam in utriusque generis ciuitatum conuentu, *Eslingae* instituto an. 1486. in prima classe recensentur die freye Städte, in altera die Reichs-Städte. Acta COMITIALIA ita se habent: Anno 1486. haben die Städte Bortschafften auff gehaltenem Städte Tag zu

Quod probatur, quia a) ciuitatibus diuersae in subscribendo classes an. 1486.

Tag zu Eßlingen den auffgerichteten Abschied folgender maßen unterschrieben.

Erstlich der Freystädte Botschaffter

so auff diesem Tag gewesen

als 1) Straßburg 2) Basel 3) Worms 4) Speier 5) Frankfurth 6) Hagenau 7) Colmar.

Nachgehends der Reichs-Städte Botschaffter.

Als 1) Augsburg 2) Nürnberg 3) Ulm 4) Neutlingen 5) Rothenburg 6) Halle 7) Gemünd 8) Memmingen 9) Heylbronn 10) Dünckelspiel 11) Wümpfen 12) Tauresburg 13) Winsheim 14) Schweinfurth 15) Gengen 16) Eßlingen. Vbi autem clares diuersae, ibi ordo etiam diuersus honoris dignitatisque.

b) sedes ciuitatibus diuersae.

§. IV. Deinde utriusque etiam ordinis ciuitates diuersis etiam sedibus sunt collocatae. Scamnum primum liberae occuparunt; alterum imperiales. Huius etiam discriminis testimonia praebent *acta COMMITTORVM WORMATIENSIVM* an. 1495. quae exhibet cū prioribus *LEHMANNVS lib. 4. cap. 5. p. 289.* verbis, quae sequuntur: Auff dem Reichstag zu Worms haben die Städte sich selbst wiederum in Frey- und Reichs-Städte abgesondert. Dann erstlich sind die von 1) Eöln zu oberst auff der Band der Frey-Städte darnach 2) Straßburg / 3) Baselle. nach alten Herkommen und Ordnung

nung gesehen: und auf der andern Bancf 1) Regensburg 2) Augsburg 3) Nürnberg ꝛ. & quae sequuntur deinceps.

S. V. Ne autem aliquis hoc discrimen nullius ^{c) liberis ciuitatibus praecedendi ordinem concessere imperiales.} tum momenti fuisse existimet, de lite aliquid dicendum, quae inter *Coloniam & Aquisgranum* orta est de loco & scanno honestiori. Aquisgranenses enim legati causas adduxerunt, ob quas ipsi Colonienfibus peterent loco anteferri. Quod Aquisgranum *archifolium* esset cui primas deberent omnes aliae ciuitates. Reposuerunt Colonienfis, non hic agi de *archifolii* honore, uerum de *libertate*, quae ciuitatibus imperii alias det atque alias classes. *Edln sey nicht etwa nur eine Reichs-Stadt / sondern eine freye Reichs-Stadt. Dahero sie von denen von Aachen zuwissen begehret / wie dann sie sich achteten für eine freye / oder für eine Reichs-Stadt. Darauf die von Aachen nicht Antwort gegeben. Ita enim Aquisgranenfibus os obdurarent, cum ipsi agnoscerent primam classem liberis relinquendam esse ciuitatibus, adeo, ut neque archifolii honor hoc discrimen euerteret, nisi & hoc numero esset urbium liberarum. Et exinde intelligi potest, quare Aquisgranum liberae etiam urbis nomen adfectauerit, quod cap. 6. §. 10. p. 34. diximus, id uero negatum ei sit ab imperatore, ipso KNIPSCHILD. teste l. 1. c. 2. n. 23. Quamuis autem in hac causa tum uicissent Colonienfes, recruduit tamen eadem lis in foedere Smalcaldico. Quo excerpta pertinent, desß an. 1541. zu Regensburg*

M

burg

burg gehaltenen Städte-Tages. Als die Gesandten von Aachen abermahls der Session halben zwischen ihren Obern und die Stadt Cöln/in Krafft des jüngst zu Franckfurth gehaltenen Städte Tages an. 1539. um Erkantnuß angesuchet ist die Sache wider bedacht worden. Pro Coloniensi tamen ciuitate tū quoque iudicatum est, ut ei Aquisgranum loco cederet. Idque iure ac merito. Quamuis pristina praecedentiae argumenta tum non adsecuti sint iudicii adfessores. Sententiam integram *DATIIVS* exhibet lib. 3. cap. 12. num. 65. p. 609.

*ad primum
regimento ad-
fessorem dant
urbes liberae;
alterum im-
periales 1500.*

§. VI. Praeterea instituto *REGIMENTO* illud admodum singulare est, eo quoque tempore datum fuisse utriusque generis ciuitatibus, ut peculiarem adfessorem *liberas* huic consilio commendarent, itidemque peculiarem tantummodo imperiales. Formula regimenti prima, quam *DATIIVS* lib. 3. cap. 12. n. 2. p. 603. promulgauit, ita se habet. Sollen von unsern und des Heil. Reichs wegen siebenzehn redlicher Personen aus dem Reich Teutscher nation verordnet werden. Von uns 1. ein praesident; von denen sechs Churfürsten ieden 1. Und aus der gemeldten nation des H. R. zehen. Eine aus der Provinz Meideburg habes Magdeburgici antistitis honorem ante Salisburgensem; habes illius principatum, quem tenuit tum in uniuersa Germania post septemuiros electores, tum in circulo Saxoniae inferioris) die 2. aus der Provinz Salzburg; die 3. aus der Provinz Besant; die 4. aus der Provinz Bremen und Westphalen; die 5. aus den Niederlanden unter oder um
die

die Maß; die 6. aus Francken; die 7. aus Bayern; die 8. aus Schwaben; die 9. aus den freyen Städten/die 10. aus den Reichs-Städten genommen und verordnet seyn. Et quamuis in *R. I. AVGVST an. 1500. artic. 5. 67. seq.* formula haec aliam acceperit faciem, perpetuum tamen, si *Sueviae* articulum 7. exceperis, discrimen tenetur, quod adseffores regimenti simul in circulo commendare debeant, die Freye und Reichs-Städte. Qui autem factum sit, quod in *Sueuia* sola mentio tantum fiat der Reichs-Städte / illud egomet alia adsequi non possum coniectura, quam *Sueuia* pagum eo tempore nullas imperii ciuitates *liberas* habuisse.

§. 7. Ad extremum plurimum apud me potest ^{e) idem agnoscit uir summus auctoritatis.} saepe laudatus *DATTIVS*, qui *lib. 3. cap. 12. n. 61. 62.* eandem agnoscit praerogatiuam *liberarum* ciuitatum prae *imperialibus*. Verba eius sunt: *Hoc etiam iudicat R. I. ciuitates imperii, quae liberas se nominabant, sedibus etiam & scamnis in conuentu ciuitatum imperialium (Städte Tügen a ceteris distinctas fuisse. Quod haud dubie plenius explicare potuisset, si quidem ideire uisum fuisset. In quo tamen uiro, rerum certe mediū aeuū gnarissimo, illud noto, quod utriusque quidem generis ciuitatum ordinem inaequalem agnoscat: attamen in causa huius discriminis accedat BOECLERO in notitia imperii lib. 11. cap. 2. Qui ait: quid sibi uelut hoc discrimen & in quo praecipue consistat non reperiri potuisse in actis publicis. Nos uero fundamentum, quod ille hic desiderat, docuimus superius cap. 6. Firmat tibi adserta peregrinae diploma, quod e PALATINO tabulario*

*Civitates, quae
annua Caesa-
ri tributa praestant, esse imperiales, non liberae docentur ex diploma a. 1402.*

rio protulit Ioan. SCHILTERVS *Iur. publ. tom. 2. p. 99.*
illud enim non solum imperialium urbium matriculam exhibet, Caesaris iussu scriptam: sed etiam sigillatim indicat summam, quae cuique praestanda sit Caesaris aerario, ut falli deinceps in re manifesta non possimus. Dignissimum est monumentum, ut hic loci uerbatim inferamus. Reichs-Städte (nequicquam Freystädte) Steuern ad fiscum imperatoris pertinentes. Wir Ruprecht von Gottes G. R. Kunig zu allen Syten merer des Reichs Entbieten den Burgermeistern Räte und Burgern gemeinlich Unser und des H. Reichs Stat zu Ehlingen unser Gnade und alles gut/Lieben getruwen / umb solich gewünllich stüre/so jr Uns und dem Reiche Zerlich pffichtig sind zu geben/ und fallend ist uff S. Martins tag des H. Bischoffs / da heissen und empfelben wir uch ernstlich/das ir dieselben stüre / die jr Uns von des Reichs wegen uff disen nechsten zukünftigen S. Martins tag versallen werdent / richtent und gebent/ dem Hochgebornen Ludewigen Pfalzgraben by Rynne und Herzogen in Bayern U. L. Bettern und Fürsten/und wann ir das gethan habent/so sagen wir uch derselben stüre von demselben zukünftigen S. M. tag von Unser und des Reichs wegen / mit diesem Brieffe quijt und lose. Urkunde dieses Brieffs mit Unserm Königl. Majestät Ingesiegel/Geben zu Ulmberg uff den nechsten Dienstag vor dem H. Pffingstage in dem jare als man zalte nach Christi Geburt 1402. jare Unsers Reichs in dem andern jare,

Nürnberg 2000. fl. Stattstüre
uff Martins Tag 1402.
Rotenburg uf der Euber 400.
fl. Rynischer Mart. 1403.
Augsp. 800. Pf. Heller 1405.

Emericus de Moschelini
Winsperg L. Pf. Heller.
Ulm Gelt von Unserm Ammen-
Ampt / und die Stür uf
Marc. assignirt Episcopo
Spir, Rabano.

Norde

Nördlingen 200. fl. als von
des Schulzen Ampts we-
gen by uch zu N. uff Mart.
Nürnberg / Rotenburg und
Winfheim/die halbe Juden
Stüre und den gülden pfe-
nig/die jr uns und die Juden
by uch unser Kammerknecht
alle jahr Zerlich pflichtig sint
zu geben uff Michaelstag/
1402. unsers Ruchs in dem 3.
Dns. R. Episc. Spir. Can-
cell.

Jacobus de Alzey,
similiter de ceteris pluribus
civit.

Solotturn/gewöhnliche Zins-
se so ir uns und dem Ruche
pflichtig sint zu geben von
Kamverzanen by uch wo-
nende/ un fallent sind uf S.
Mart.

Francf. 114. Pf. Heller myn-
der verthaltsschillings Hel-
ler Francff. wehrung jährl.
Stüre. A. 1407.

Item Augspurg vijj. E. Pf den
von Decke verschrieben.

Item Constenz vj E. Pf. ge-
bent iße nū iv E. Pf.

Nürnberg ij. M. gulden.

Ulme viij. E. Pf. Item j E. Pf.

von dem Amman Ampt.
Überlingen 300. Pf. verschrie-
ben dem von Homburg.

Memmingen 300. Pf.

Viberach 200. Pf.

Nabenspurg 180. Pf.

Lindawe 400. Pf. verschrieben

Herman von Breitenstein.

Kempton 166. gülden.

Santgallen 140. Pf.

Rauffburen 200. Pf.

Lukirbe 100. Pf.

Wullendorff 100. Pf.

Wangen 100. Pf. gefriet.

Heni 60. Pf. gefriet.

Buchora 50. Pf. gefriet.

Buchauwe. 40. Pf. verschrie-
ben dem von Helffenstein.

Eslingen 800 Pf.

Rutlingen 400. Pf.

Kortwile 75. Pf. oder da by.

Wyle 300. Pf.

Rotenburg 400. gülden.

Nordelinaen 200. gülden von
dem Schulzenampte.

Gemunde 27. Pf.

Halle 600. Pf.

Heilbron 600. Pf.

Wymppfen 200. Pf.

(verschrieben Hn. Eberhar-
den von Hirschore.)

Windsheim 100. gülden.

Swynfurt 100. fl.

M 3

Din:

94 CAP. X. DE CIVITATVM PROEDRIA.

Gingen. 120. Pf. gefreyet ein Zst.	Elffe 30 Pf. Straßburger Pfenninge.
Boppfingen 80. Pf. sint ver- schrieben Rudiger Querner.	Hagenaw 300. Pf. Straß- burger.
Dinckelspiel 200. Pf. dem Kempner verschrieben.	Ehenheim 100. Pf.
Wissenburg 100. Pf.	Stitzstat 120. Pf.
Alun 100. Pf.	Colmar 800. fl.
Wynsberg 50. Pf.	Revsersperg
Frankfurt 614. Pf. minus 4. fl.	Munster
hell. daran gent abe 80. fl.	600. fl.
	Mulhusen 160. fl.

Summatim, a quacunq̃ue ciuitate imperator annua tributa accipit, illa *imperialis* audit, non autem *libera*, in curiae medii aevi solennioribus libellis. Contra, quae *liberae* elogium habet, illa Caesari tributaria non est annuatim. Cetera repetenda sunt ex illis, quae scripsimus supra *cap. 6.* ex instituto. Atque ex his argumentis manifestum esse potest & discrimen utriusque generis ciuitatum & huius discriminis fundamentum. De primo dubitarunt uiri docti; in altero autem spem abiecerunt, Hanc utinam tuo, lector, iudicio egomet expleuiffem.

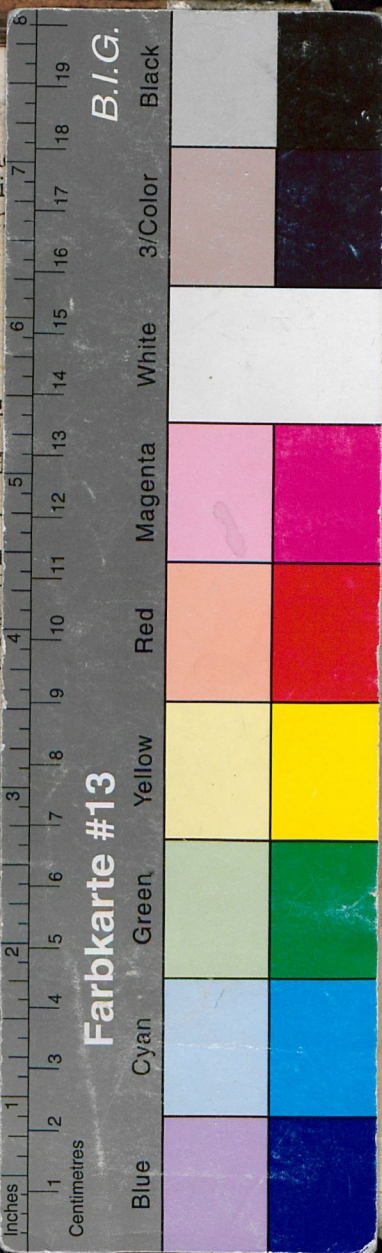
Dum typographus ultimam schedam adfert ad emendandum, dn. praefidem uisit antiquitatum suae aetatis princeps scrutator, Schlegelius, arque nummum exhibet aquisgranensem, cuius epigraphae; *urbs Aquisgranensis, regni sedes. Caput omnium ciuitatum & prouinciarum Galliae*, an. 1491. Imaginem is refert Mariam cum Iesulo, ad dextrum Carolum M. dextra tenentem bazylicam, sinistra globum imperialem; altera parte aquilam *μωροκίφου* in scuto, pone crucem, Iussu dn. praefidiis haec addere uoluit cum p. 89. apprimere illustrent.

F I N I S.

99 A 6901

X 2428327





4.
DISSERTATIONE INAUGVRALI
DE

CIVITATVM DISPARI
NEXV
CVM S. R. IMPERIO,

Von
Reichs und freyen Reichs-Städten/

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
REGIAE DOMVS SERENISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PORVSSIAE, CETERA
INDVLTV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS,

PRAESIDE
DN. IOANNE PETRO Sudewig/ICto,
PORVSSORVM REGIS IN CVRIA IVDICIOQVE HERALDICO
EQVQVE SVPREMO, ADSESSORE ET CONSILIARIO, IVRIVM ET HISTO-
RIARVM PROF. ATQVE DVCAT. MAGDEB. ARCHIVARIO,

PRO DOCTORIS IN VTROQVE IVRE PRIVILEGIIS
SOLENNITER DISSERTET
IOANNES PHILIPPVS HEVSS,
ARGENTORATENSIS,

D. XXX. mens. OCTOBR. ANNO c^o 10ccx,
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM.

HALAE VENEDORVM,
Typis CHRISTOPH. ANDREAË ZEITLERI, Acad. Typ.